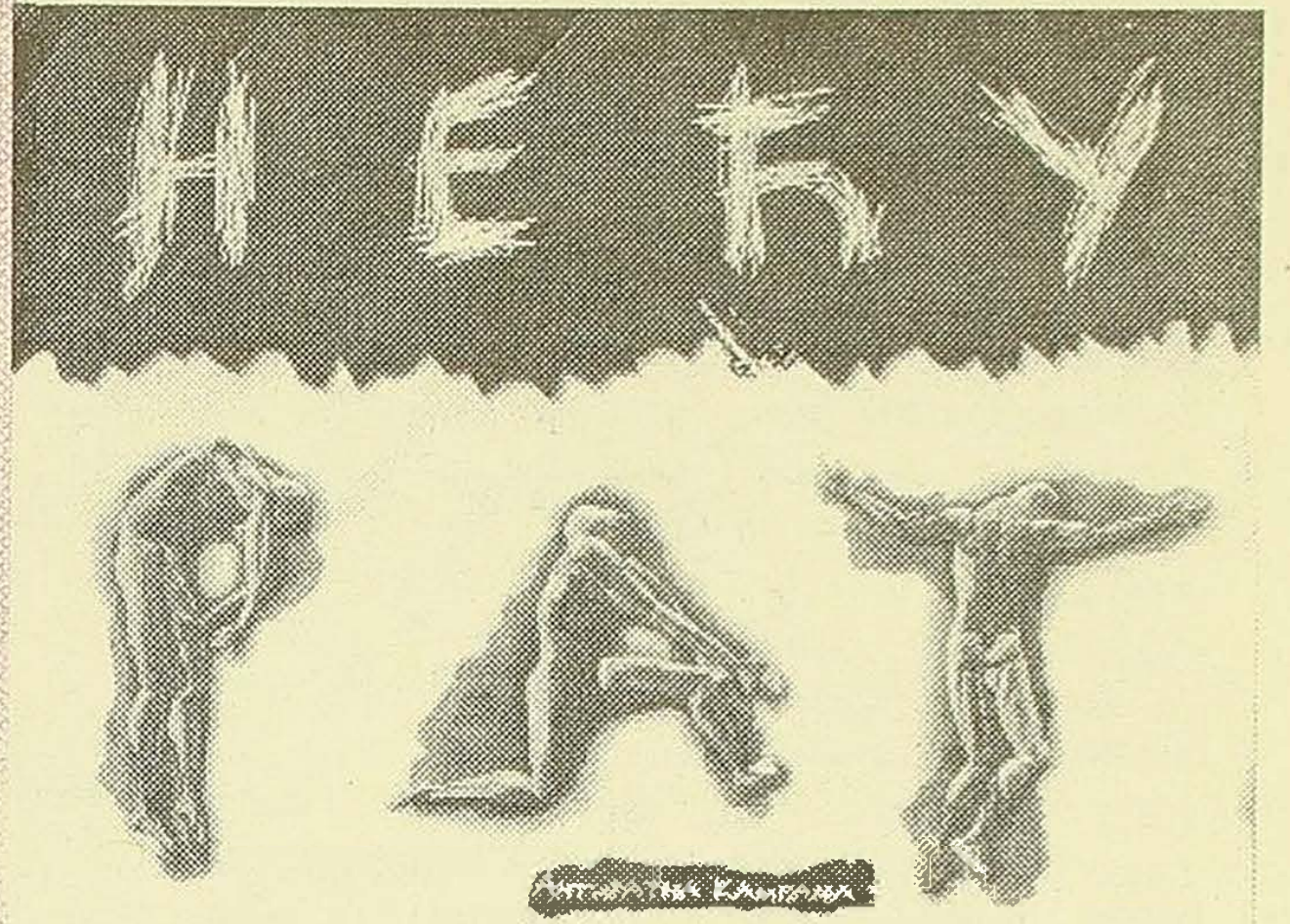

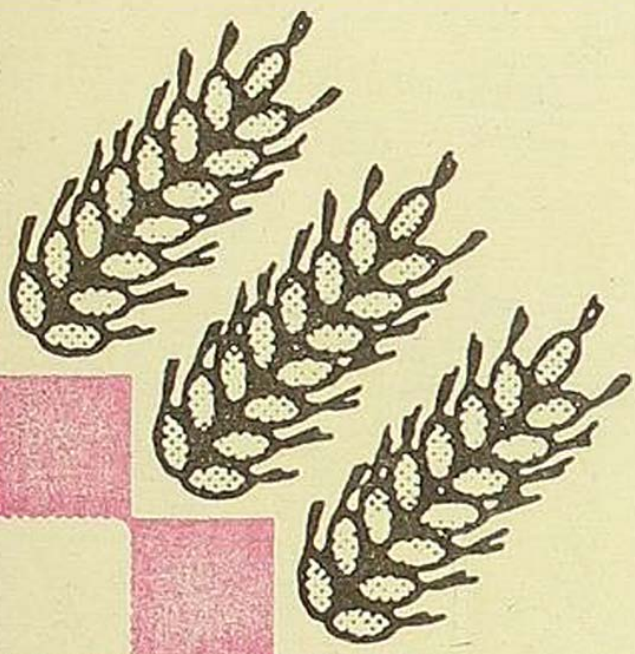
subotički dvotjednik

Godina V. ❖ Broj 93 ❖ 4. srpnja 1998. ❖ Cijena 2 dinara

Velika kulturna manifestacija vojvođanskih Hrvata u Zagrebu

Tjedan dana za prikazivanje života

Žrvatski narod iz Vojvodine imao je priliku predstaviti sve aspekte svojega društvenoga života, od onoga što pripada sferi politike pa do onoga kulturnoga, na manifestaciji „Tjedan Hrvata iz Vojvodine“, koji je, uz visoko pokroviteljstvo predsjednika Republike Hrvatske **dr. Franje**

tuđmana, održan u Zagrebu od 15. do 21. lipnja u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, kojom ravnava **Ante Beljo**, te njihova Udjela za hrvatske manjine, čiji je voditelj **Hrvoje Salopek**. Kao organizator ove velike i vrijedne manifestacije bio je Forum hrvatskih institucija i organizacija iz Vojvodine, a glavni je koordinator projekta bio vlč. **Andrija Kopilović**.

Tjedan je započeo u ponedjeljak, 15. lipnja, svečanim otvorenjem u velikoj dvorani Hrvatske matice iseljenika. Pored domaćina, skup su pozdravili visoki dužnosnici Vlade i Hrvatskog državnog sabora, uz sudjelovanje zbora „Juventus Mariatheriopolis“. Istom prigodom otvorena je i izložba fotografija pod nazivom „Draga moja zemljo, zavičaju mio“. Sutradan je u istom prostoru bila održana tribina pod nazivom „Društveni politički život Hrvata u Vojvodini“, na kojoj su govorili **mr. Bela Tonković**, predsjednik DSHV-a, **Gabrijel Hladni**, **Milivoj Prčić**, članovi Ujedinjenice DSHV-a, **Stanka Kujundžić** i **Tomislav Žigmanov**. Navečer je istog dana, u Klovićevim dvorima na Jezuitskom trgu, otvorena izložba „Suvremeno likovno stvaralaštvo Hrvata u Vojvodini“, koju je otvorila **Olga Šran**.

Svečani prijam sedam književnika iz Vojvodine u Društvo hrvatskih književnika bilo je u srijedu 17. lipnja u 12 sati, kojom prilikom je održana i književna tribina. Navečer, pak, u 17 sati održan je susret predstavnika hrvatskih kulturnih institucija iz Vojvodine s predstavnicima Matice hrvatske, kojom prilikom su predstavljene i dvije najnovije knjige akademika **prof. dr. Ante Sekulića**. U 13 sati, u četvrtak, 18 lipnja, održana je tribina „Opovijesti, jeziku i običajima Hrvata iz Vojvodine“, dok je u 20 sati

održan koncert Subotičkog tamburaškog orkestra u dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda.

U petak, u 17 sati održan je susret s predstavnicima zavičajnih udruga Hrvata iz Vojvodine koji djeluju u Zagrebu, a u 20 sati „Večer domaće bunjevačke kuhinje“. Subota je bila rezervirana za sljedeći sadržaj: u 9,30 bila je sveta misa u katedrali koju je predvodio **mons. Josip Bozanić**, zagrebački nadbiskup, u 12 sati položeni su vijenci na grob bana Josipa Jelačića, te Oltar domovine, a navečer u 20 sati bio je održan koncert 9 hrvatskih folklornih i tamburaških društva iz Vojvodine. „Mini Dužijanca“ bila je prikazana Zagrepčanima u nedjelju 21. lipnja u 10,30, dok je sveta misa u katedrali bila u 11,30. Nakon mise održan je neformalni nastup folkornih društva na Trgu bana Jelačića. U kasno poslijepodne uslijedila je i posljednja manifestacija u okviru „Tjedna Hrvata iz Vojvodine“ – hodočašće u Mariju Bistricu.

Također, tijekom održavanja Tjedna, zbilo se i nekoliko, što formalnih, što neformalnih susreta, s predstavnicima značajnih institucija u Hrvatskoj kao što su: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Hrvatski državni sabor, Vlada RH, Gospodarska komora, Hrvatska radio-televizija. Dakle, prvi puta nakon više od pedeset godina, većina značajnijih kulturnih djelatnika i organizacija u okviru je ove manifestacije imala priliku predstaviti se u Domovini.

(t. ž.)

kut

Mekšanje granica

Suvremene države Zapada, prije svega vođene idejom da nije država ne instanca vladanja nego da je ona servis građana, dakle idejom da ona treba osigurati građanima udovoljenje potreba i interesa na najbolji i najlakši način, daleko su od nas. Po svemu i svačemu. Slučaj je to i s mekim granicama.

Granice se odavno razumijevaju kao nužno zlo. Stoga su na Zapadu postale lako propusne. Kod nas nisu. No, ima kada su malo manje nepropusne. Ovo su unekoliko doživjeli i Hrvati koji su boravili na „Tjednu Hrvata iz Vojvodine“. Ranije gotovo sustavno odvođeni na informativne razgovore, šikanirani, izloženi različitim uvredama, ovoga su puta prošli lako. Dakle, mekšaju se granice. A od toga samo može svima biti bolje.

Tomislav Žigmanov

O rasplasti svakidašnjice u sjenama efemernoga

Briga za vitalno ne stanuje ovdje

Dugo godina je u nas građen sistem davanja prevelike važnosti onome što se zbiva u našem društvu a koje nema neke bitnije veze s realnim životom i problemima koje ono nosi. Dakle, bili smo sudionici u društvu koje je izbjegavalo, vjerujemo smisleno, suočenje sa zbiljskom problematikom svojim infantilnim boravkom u sferi iracionalnog uz previsoku cijenu Nesreće. Kao posljedica toga i takvoga stanja, kod građana je prisutna (bila i danas jeste) stanovita paraliza kada je u pitanju nalaženje racionalnih rješenja za prevazilaženje problema u sferi konkretnog i zbiljskog. No, u posljednje vrijeme, sve više i radikalnije, a to znači i bolnije, doživljava se sunovrat takvog svjetonazora gotovo na svakome koraku. Jer, premda je ljeto i premda ima prepuno "važnijih" stvari oko nas, recimo nogometno je prvenstvo u Francuskoj, a i kriza na Kosovu izmiče iz dana u dan nekoj racionalnoj kontroli, čini se da problemi onoga konkretnog sve više dotiču pučanina pokornog. Naime, dok je pozornost javnosti usmjerena na različite oblike efemernih društvenih pojava već dulje vrijeme, svijet oko nas tone u sve dublje raspadanje. Da nije tako, ni bismo bili stidljivi svjedoci svakoga dana svemu onome što nas vodi u propast gotovo na svakome koraku. Pitamo se tko je od nas nije primijetio nagli porast njemačke marke? Nije li predstojeća žetva isto tako primjer nedovoljne državne brige? Tko se nije značajnije uzbudio zbog uvođenja sankcija?...

No, ovdje se nećemo baviti tim Velikim stvarima. Predmet je našeg interesa skromniji - ljudski, toliko ljudski i običan svijet konkretnih problema... Riječ je o sasvim bezazlenoj stvari, za koje je suočenje ovdje potrebno dosta drskosti - o funkcioniranju zdravstvene zaštite. I, naravno, institucijama koje su za to predviđene. Drugim riječima, kušamo govoriti, bez imalo straha i stida, o neprilikama koje su već dulje vrijeme odomaćene u subotičkoj bolnici (uz ogradu, na žalost, da to nije primjer, karakterističan samo za Suboticu).

Po riječima i svjedočenju onih koji su, na žalost, bili primorani ko-

ristiti njihove usluge, one su ispod svake razine ljudskosti. Poda li se hrane, zna se da onaj tko je osuđen hraniti se iz tanjura koji se priprema u bolnici, nije osobito radostan iz razloga što je porcija više nego skromna. Stoga je i postala nova mala institucija kod bolesnih organizacija ishrana u obiteljskoj režiji. Medikamenti, osobito oni rjeđi, također su prepušteni nabavci države, niti su, pak, razlog za radost u nevolji budući da su predmet samosnalaženja. Etika liječnika! O njoj ne bismo govorili, jer želimo izbjeći optužbu da nedostojni diramo u Sveto. Napomenimo samo, a to je inače javna tajna, da svaki iole ozbiljniji zovet Liječnika, stoji podosta. Postoji točno određena tarifa na crnom tržištu za usluge Liječnika. Recimo, kada se govori o niskom natalitetu, zna se u puku, da je posebna pozornost Liječnika glede porođaja, na razini DM. I, naravno, ne samo za to, iznos je dat u protuvrijednosti ili protuvrijednosti novčanica iz zapadne hemisfere, koja je inače u nas mrska.

Ali, u svemu ovome ponajviše smeta licemjerje. I to onih koji busaju Hipokratovom zakletvom. Zna se isto tako točno, premda se tome ne govori javno, tko, kada i gdje radi na davanju medicinskih usluga po privatnim ambulancama, po ekonomskim cijenama za učinjeno. Naravno, ovim ne želimo optužiti njihovo snalaženje u svijetu bijele nego napadamo nemoral u načelu. Jer, koliko nam je poznato, nije li, barem do sada, snažnijega dizanja glasa protivu stanja koje u zdravstvu vlada od strane istih - Liječnika. A to je bilo za očekivati osobito od strane onih koji su u partijama lijeve orijentacije, onih koji u zdravstvu, na razini upravnih funkcija, prednjače. Oni bi, ako ni zbog čega drugog, a o zbog partijskog uvjerenja koje apriori nalaže ljudski odnos prema potrošačima, trebali dići glas protiv prilika i uvjeta rada u zdravstvenoj zaštiti.

No budimo, na koncu, realni. To, međutim, u ovome slučaju znači cinični. Koga ovdje briga problematika onoga konkretnog, tko u nas, di brigu o problemima svakidašnjeg života. Jer, zatočenici smo velikih i opasne bolesti. Opsjednuti smo Velikim i Povijesnim stvarima. Isto tako samo na razini Riječi. Dakle, lelujat ćemo i dalje u magli Velikih predviđanja govora, raznih sebe-smatranja... o onome što nikoga konkretno dotiče... Međutim, na svakome koraku ćemo biti svjedocima velikih, raznih, posrnuća ljudskosti, raspadanja institucija... Čak i na planu onih stvari kojih je to za neočekivati.

Tomislav Žigmanov

Održana sjednica Organizacijskoga odbora „Dužijanca ‘98.“

Usvojen program

Na sjednici Organizacijskoga odbora „Dužijance '98.“, koja je održana 25. lipnja i kojom je predsjedao Lazo Vojnić Hajduk, usvojen je konačan program priredaba ovogodišnje proslave žetvenih svečanosti, te finansijski plan. Po usvojenom programu, ove godine u okviru „Dužijance“ bit će održane 24 različite manifestacije. Formalno, „Dužijanca“ je počela 25. travnja, na Markovo, svećenjem žita, a završit će se proštenjem na Bunariću, 30. kolovoza. Središnja manifestacija – euharistijsko slavlje – ove godine bit će održana u nedjelju, 9. kolovoza.

Ukupni predviđeni troškovi su nešto više od 280.000 dinara, od čega je općina iz svoga proračuna, kako je rekao Imre Kern, predsjednik Izvršnog odbora SO, osigurala 140.000 dinara, dok će se ostala sredstva pokušati naći od sponzora.

(lj. k.)

Aforizmi

- Ne tražimo laž. Ona je kod nas!
- Ja sam za čistu istinu prije svega. Sipajte mi vino!
- Koliko nam je jaka država najbolje se vidi po nejači.
- Ne zaobilazim istinu. Prelazim preko nje.
- Otkrili smo laž. To je gola istina.
- Naše greške su duboke. Zato ih ne primjećujemo.
- Mislím, dakle, još ništa nisam smislio.
- Ja sam u velikoj većini u manjini.
- Sišli smo s grana. Blago majmunima!
- Ako stalno bude po sucima, ostat ćemo bez sudaca.
- Svaki put kada trebam kazati da i ja nje-ga volim, zanijemim od sreće.
- Unatoč svemu, istina je procurila. Laž je ostala.
- Obrijali su me. Nemam dlake na jeziku!
- Napisani aforizam je tiskana misao.
- Životni moto samoubojice: smrt.

Dajo Ranje

Ovaj broj „Žiga“ izašao je uz potporu Fonda za otvoreno društvo

Čitajte

nas i na

Internetu:

www.tippnet.co.yu/zi/

Žiga

4. srpnja 1998.
broj 93

Izdavač: HKC „Bunjevačko kolo“
Adresa: Trg cara Jovana Nenada 15, 24000 Subotica
E-mail: zig@tippnet.co.yu
Tel: ++381 24 28 334
Telefax: ++381 24 28 334
Žiro račun: 46600-678-7-3551

Osnivač:

Vojislav Sekelj

Glavni i odgovorni urednik

Tomislav Žigmanov

Uredništvo:

Jasmina Bačić, Mirko Kopunović, Vojislav Sekelj

Tehnička urednica:

Jasmina Bačić

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Ministarstva za informiranje Republike Srbije pod brojem 10 od 25. travnja 1994. godine.

Žiga

izlazi svake druge subote

„Žigov“ NASLOV IZMEĐU DVA TJEDNA

ŠTA (NI)JE U PROTEKLA TRI MESECA URADILA SRPSKA VLADA

KATASTROFALNI REZULTATI CRVENO-CRNE VLADE

Sto dana neispunjenih obećanja

NAŠA BORBA, 30. 6. 1998.

POGLED IZ NOVOG SADA

Rodoljubi su umorni

Pre devet godina obletnicu Kosovske bitke na istoimenom polju eležavalo je blizu milion ljudi, u prisustvu svog tada najmilijeg sina i vođe, najljubljenijeg srpskog bića – Slobodana Miloševića. Za Vidovdan ove godine na skup rodoljuba došlo je nekih često ljudi. Od zvaničnika baš niko. Kad se već pomijnu brojke, štampa bleži da je poslednjih meseci nekih čista najviših rukovodilaca, od pomoćnika ministara naviše, poslalo desetne sinove na školovanje, učišavanje ili drugu vrstu boravka u inostranstvu. Ako brojka nije sasvim tačna, manja sigurno nije. Znamo mi, ovde su najglasniji rodoljubi oni koji ljube svoj rod za pare. Setimo se nekih ratova: od visokih rukovodilaca tog sina od uniforme i smrti nije spasao sino priprosti zastavnik Sejdo Bajramović, pokoj njegovoj čestitoj duši.

Kosovo je, dakle, čim tamo nema čete prvih sinova otadžbine, otpisano. U duše, ni Holbruk ni Rugova ili Denići, a još manje roditelj Marka Milčevića, ne znaju kako će se krvava drama završiti. Iskustva nedavnih ratova svedoče da se Markov otac uvek inatit dok je bila prilika za pregovore, a pregovarao tek kad je nešto bilo povratno izgubljeno.

Pre osam godina on je kosovski problem zataškao dizanjem bune u Hrvatskoj, kasnije u Bosni i Hercegovini.

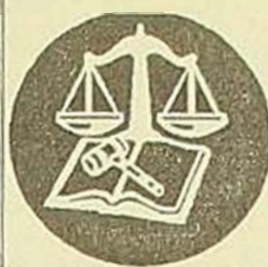
ni. Albanci su se u međuvremenu uverili da gandijevski otpor ne donosi boljitak pa su se, po uzoru na svoje komšije Srbe, naoružali do zuba. Posle prvih stotina žrtava mrtvi se više ne broje, ali se pamti i vraća višegodišnje žmirenje pred problemima, a odlaganje rešenja dovelo je do krvavog pira čiji ishod, da se ponovi, niko ne zna, mada je izvesno da Albanci neće dobiti manje nego što im je silom uzeto 1989. Znajući to sada oni mogu da otežu, a Markovom ocu se žuri.

Susreti američkih diplomata s predstavnicima takozvane Oslobođilačke vojske Kosova svakako ne spadaju u uobičajene diplomatske postupke, ali činjenica da ta organizacija postoji i kontroliše gotovo trećinu Kosova svakog ko želi da dođe do rešenja navodi na to da se i s njom kad-tad mora razgovarati. Uostalom ni jugoslovenski partizani dve godine nisu bili priznati, da bi potom Čerčil i ostali uvažili stvarno stanje. Uostalom, jednom će se postaviti i pitanje kako je na Kosovu sve počelo, a Albanci će ponuditi obilje dokaza da je protiv njih primenjivana sila mnogo pre nego što je nastala OVK.

Pregovori između Beograda i legitimnih predstavnika kosovskih Albanaca, ma kako se oni zvali, kasne nekoliko godina. Ipak, i ovaj sukob se jednom mora završiti nekakvim dogovorom. Što duže on bude odlagan, biće gore po Srbe na Kosovu i po Srbiju, a pogotovo po one stanovnike Srbije koji nisu Srbi, mada im je ova zemlja jedina domovina.

Mihal Ramač

Pravnički

kutak

Teroristi

su postali još jedan od svakodnevnih termina kojima nas „bombardiraju“ državni mediji, pa bi bilo vrlo korisno vidjeti što ovaj zapravo znači i kakva mu je pravna strana.

Riječ *terror* je latinskoga podrijetla i izvorno znači strah. Izvjedenaica terorizam označava način borbe protiv određenog političkog sustava putem organiziranog nasilja: atentata, napada na kakve značajne objekte i sl. Za pravnike je bitno da se takvim djelatnostima izaziva strah i osobna nesigurnost kod građana neke zemlje.

Terorizam je predmet unutarnjih kaznenih zakonodavstava (kod nas ga regulira savezni kazneni zakon, najmanja kazna je pet godina zatvora), a također ga regulira i međunarodno pravo (posebice međunarodni terorizam). Državnim terorizmom naziva se kada neka država izvršava i podstječe terorističke akte (danas se, primjere, takvima smatraju Iran i Libija). Bijelim terorom nazivaju se sustavni progoni kontrarevolucionarnih snaga protiv revolucionara (u Francuskoj 1815. monarkisti, zatim za Ruske boljševičke revolucije), i obrnuto crveni teror čine marksistički revolucionari (Rusija, Jugoslavija, Kina, Kambodža i dr.).

Valja se podsjetiti da je početkom osamdesetih godina na Kosovu od državnih vlasti obilato korišten termin „kontrarevolucionari“, a izgleda da se na istom tragu fraza kreće i najnovija terminologija. Je su li u aktualnom slučaju u pitanju teroristi ili pak jednostavno separatisti, ustanici ili pobunjenici, ostavljamo na prosudbu.

(j.š.)

Lapsus memoriae

Konačan raspad cirkusa

Čao i svaki srpski genije koji se razume u sport i politiku ne mogu odoleti iskušenju a da javno ne „iznesem“ mišljenje šta se dogodi u Francuskoj sa našim fudbalskim teslama koji, kako dokora pišaše neki šupljoglavi novinari, u nogama imaju stotine miliona maraka.

Bio sam, sasvim slučajno, prisutan kada je cirkuska skalamerija počela pripreme na čistom palićkom vazduhu, opkoljena stinama frustriranih anonimusa koji su želeli po svaku cenu da užo vide nekoga ko se svake nedelje po nekoliko puta pojavljuje na TV ekranu. Video sam na toj istoj televiziji kako tričeri hiljade ljudi svakodnevno frenetičnim aplauzom nagrađuju svaki dodir sa loptom budućih „finalista“ svetskog prvenstva, mada: akvih poteza fudbalskih babetina ima u skoro svakom dvorištu. Ali, trebalo ih je lažno nagraditi, a pošto je život u ovoj zemlji na ivici istine i laži i pošto umesto razuma vladaju mitovi, narade nisu izostajale.

U takvoj atmosferi, zasićenoj gerontološkim savetima izvikanih majstora i njihovim izjavama u stilu „idemo da se lop-talo“, krenuo je „plavi voz“ u Pariz.

Izostaviću bespredmetne priče o uspesima i taktici naših momčata koji su, zamislite, uspeli da pobede Iran na čijim prostorima je mišljen šah, pa čak i Amere koje fudbal interesuje kao Indijate lanjski sneg. Uspeši vredni dostojanstva naših navijača i nah lelemuda još više su usijali atmosferu i otvorili novi pristup fudlovskim postupcima u izučavanju seksualnih nagona navijača cirkusanera, čiji je život satkan u mitovima, poput onog u pesmi „Ijo, majstore“.

Lako je, dakle, bilo izvoditi besne gliste po Paliću, davati klincima autograme, mrštiti se i tobož mudro odgovarati na sulu-da pitanja sportskih bezveznjaka, koji zastupaju iste takve novine, o našoj nadmoći, premoći, veličini – i sve to u prisustvu nezaobilaznih jugo-bosova koji o fudbalu i fudbalskoj igri znaju koliko i gliste o atomima.

Naoružani uobraženošću, osokoljeni nečim što se zove ništa, mudri i fizički spremni tačno u onoj meri u kojoj su to bili i oni koji su ih podržavali, naši vajni fudbaleri pokazali su svu požrtvovanost, borbenost, znanje i taktiku na francuskim stadionima. Pokazali su najviše što su mogli, a mogli su jedino da nas pokazanim osramote i obrukaju, jer to što smo videli i nije bila nikakva igra osim, možda, polusatne inspiracije protiv Nemaca, gde im se, začudo, dogodilo rađanje nacionalnog ponosa.

Sveopšti cirkus, međutim, nije dugo izdržao. Raspao se po svim šavovima i svim taktičkim varijantama. Raspao se, po ko zna koji put, jer ne treba puno sive mase u lobanji pa da se pamti kako su nas naši vajni velikani nesveno (i svesno) prodavali pred svetskim auditorijumom.

Nekima je, ipak, igra naše reprezentacije bila odlična. Naročito onima koji su je gledali kako se loptaju po Subotici i Paliću tokom priprema i kako umeju da izdriblaju nižerazredni klub. Oni su videnu nesreću videli u sudiji, sparnom vremenu, bezobraznim i bezobzirnim protivnicima, u NATO-u, amazon-skim piranama, kopačkama specijalno napravljenim za jugoreprezentaciju od kojih se odbijala lopta, aktivnosti australskih vračeva, ozonskoj rupi i mrešćenju bakalara...

Za razliku od onih unesrećenih ja se, eto, radujem. Može se to protumačiti da radovanje i pripada proverenim izdajnicima, ali mi je zaista dosta cirkusa. Radujem se odlasku cirkusa iz našeg grada i naše svesti.

Milenko Popadić

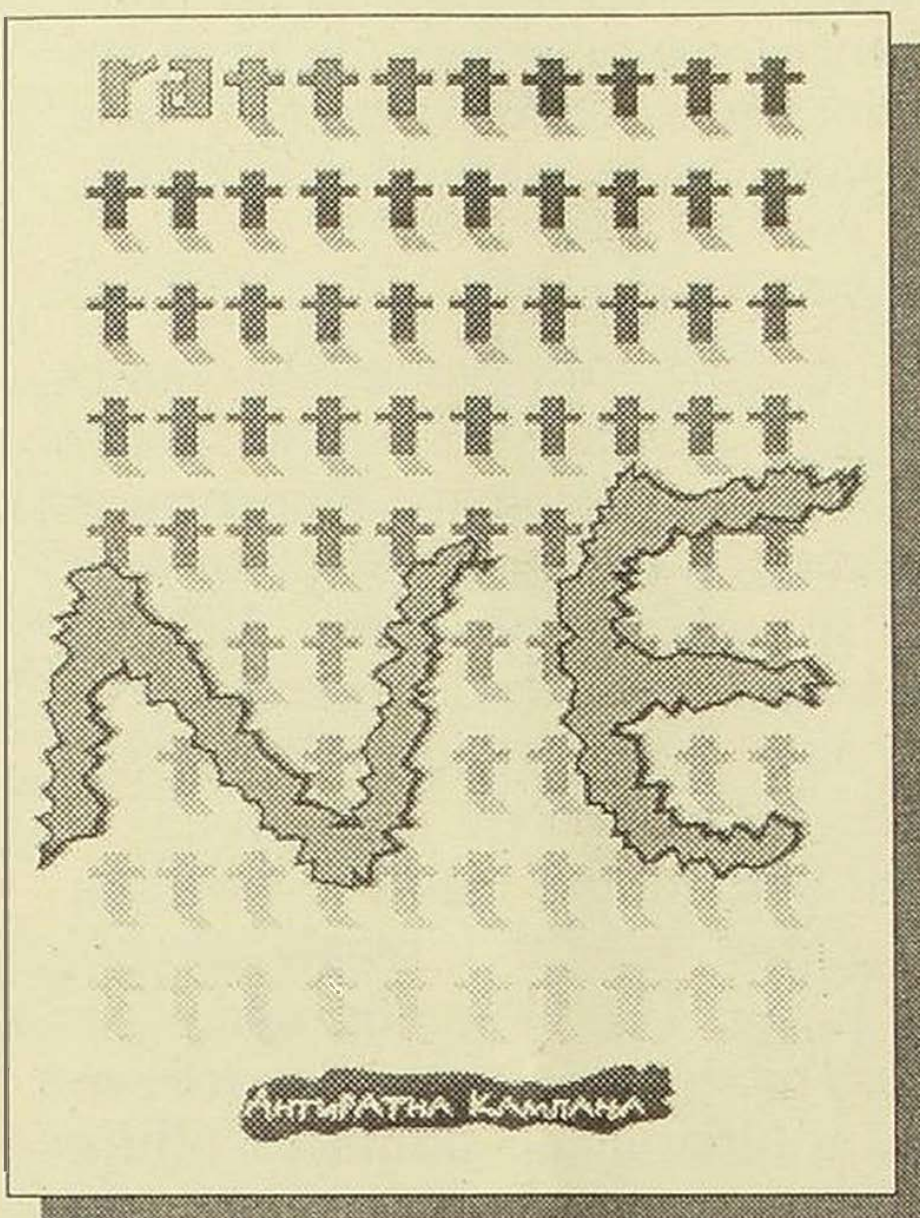

Mjesec dana hodanja po Srbiji

Antiratna kampanja mladih

Dana 17. lipnja u prostorijama beogradskog Medija centra predstavnici Antiratne kampanje, Zdravko Janković, Sanja Bogičević i Mirjana Kovačević, svi troje studenti, održali su zanimljivu konferenciju za tisak o dotadašnjoj i budućoj aktivnosti ove specifične, nedavno osnovane neformalne omladinske i građanske antiratne asocijacije. Vodeći propagandno-informativnu agitaciju protiv oružanih sukoba na Kosovu i daljnjeg rasplamsavanja rata na tom području od sredine svibnja 1998., aktivisti i volonteri Antiratne kampanje su, do pomenute press-konferencije, u mnogim mjestima i gradovima širom Srbije, podijelili građanima ukupno 300.000 letaka antiratne sadržine, izlijepili 10.000 plakata, razdijelili 300 prigodnih majica i oko pet tisuća naljepnica. Svojom živom riječju došli su u kontakt s nekoliko milijuna građana Srbije različitih nacionalnosti, od Vranja, Bosilegrada i Preševa pa do sjevera Bačke (Vojvodine).

U kampanju je uključeno više stotina aktivista, uglavnom mladih ljudi, iz 54 nevladine organizacije širom Srbije, među kojima su i Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Centar za antiratnu akciju, Beogradski krug, Fond za humanitarno pravo, Liga za zaštitu privatne svojine i ljudskih prava... „Finale“ Antiratne kampanje predviđeno je da se održi 5. i 6. srpnja u Beogradu, ali će i nakon toga Antiratna kampanja postojati i djelovati u

Beogradu i širom Srbije sve dok za time bude bilo potrebe, odnosno dok postoji opasnost od izbijanja pravog rata na Kosovu. Od domaćih glasila najveći publicitet aktivnostima Antiratne kampanje daju dva beogradska nezavisna lista „Danas“ i „Demokratija“.

U Informaciji o antiratnoj kampanji stoji da je cijela akcija inspirirana „aktuelnim zbivanjima u zemlji“, te kao takva predstavlja logičnu i prirodnu reakciju građana na eskalaciju nasilja i oružanih sukoba na Kosovu. Zatim se veli: „Osnovni cilj Antiratne kampanje jeste afirmisanje mira kao najviše vrednosti, promovisanje ravnopravnog suživota u multietničkoj zajednici kakva je Srbija, promovisanje odgovornog shvatanja patriotizma, pružanje alternativa dominantnim autoritarnim obrascima na javnoj sceni, kroz zalaganje za međusobno razumevanje, toleranciju, solidarnost, otvorenost za različite koncepte, a pre svega nenasilje, kao i aktiviranje i povezivanje što većeg broja pojedina i organizacija različitog profila oko artikulacije Antiranog stava.“ Prigodne fotografije (crteži) i poruke: „Neću rat“, „Ne rattle!“ i slično, na lecima, zidnim plakatima, posterima i naljepnicama Antiratne kampanje, veoma dobro stilizirane i odabrane, djeluju zbilja sugestivno, potresno i opominjuće!

Članovi i aktivisti Antiratne kampanje ističu da ih građani svuda gdje se pojave primaju dobro, ali da su neki njihovi aktivisti, bez ikakvog stvarnog razloga, bili privođeni i saslušavani od strane policije u nekoliko mjesta u unutrašnjosti Srbije. Na sreću, sve je prošlo bez fizičkog maltretiranja.

Vladimir Marković

MARGINALIAE ZABATKIENSES

CIVILIZOVANI PIJANAC I BEZOBZIRNI POLITIČARI

Postoji mišljenje da je čoveku svojstvena težnja da svoj život uredi prema nekim pravilima, da sve oko njega, od zakona i propisa do rasporeda stvari u sobi i ormanu bude koherentna celina. Drugi su skloniji mišljenju da je to čista malograđanska žvaka, da je apsolutni red ionako nemoguće uspostaviti.

Bilo kako bilo, nema sumnje da svako od nas drugačije gleda na to, kao što se naši pogledi o tome šta je „red“ menjaju i tokom života. Za malo dete, red znači da su mu sve igračke i zanimljive sitnice razbacane na dohvat ruke. Bez ikakvog reda, naravno. Kada mama napravi reda među njegovim igračkama, to je za dete ne prirodno stanje.

Na državnom nivou, minimum reda podrazumeva da niži pravni akti budu saglasni sa višima, da se zna koji propisi važe, a koji ne važe, da propisi istog ranga ne budu u koliziji, da država ne bude prva koja će da laže i krade, kako bi imala autoriteta da to isto zahteva i od podanika...

Nije valjda nikakva tajna da živimo u zemlji u kojoj je sve postavljeno naglavce, u državi čija vlast neodoljivo podseća na malo dete. Sve što joj treba je tu negde, rasejano okolo, a čega će se vlast dohvatiti i na koju će stranu zaviriti svoju igračku nije moguće predvideti. Za razliku od posledica takve igre, koje svi osećamo, a neće ih iskijati ni nekoliko narednih generacija.

Kakva država, takvi i podanici, mogli bismo slobodno da kažemo. Ili obratno? Vrag će ga znati. U svakom slučaju, čini se da je sve više podanika koji nastoje da što je više moguće budu nalik svojoj voljenoj državi.

Na lokalnom, saobraćajnom nivou, to je počelo prilično davno. Manifestovalo se, barem se meni tako čini, sve većim

brojem kola parkiranih tamo gde im nije mesto i brojnim kamikazama koje su na glavnoj gradskoj arteriji hladnokrvno preticale nimalo ne hajući za dvostruku belu crtu na sredini kolovoza – čak i onda kada je druga traka na njihovoj strani bila slobodna.

Danas smo stigli dotle da nam ni čitavo leglo paukova ne bi pomoglo da grad očistimo od automobila bahato ostavljenih na sve strane, uključujući i pešačku zonu u centru. Valjda ih još nema jedino u vestibulu Gradske kuće, ali niko ne garantuje da ih sutra nećemo i tamo zateći.

S druge strane, samoubilačka vožnja za koju ne važe nikakvi propisi počela je da uzima danak među ljudima koji se ni krivi ni dužni u pogrešno vreme nađu na pogrešnom mestu. Slalom na raskrsnici kod bolnice okončan je smrću čoveka koji je u svojim kolima mirno čekao ispred semafora. Na (ne)dovršenom autoputu stradao je vozač iz Zrenjanina: u njegov kamion zabio se, brzinom većom od dve stotine kilometara na sat, projektil od „Mercedesa“ nad kojim je vozač izgubio kontrolu...

Nehotičnih, slučajnih žrtava ima i u najbolje uređenim društvima, ali one predstavljaju statistički zanemarljiv postotak. Za razliku od njih, kod nas je statistički teško iskazati procenat onih kojima ovaj organizovani kaos ide na ruku: svi ostali smo nehote žrtve.

Mnogo je definicija demokratije, ali za ovu priliku valjda najbolje pristaje ona koja kaže da je demokratija – poštovanje procedure. Svidala se ona nama ili ne. U tom smislu, mnogo se civilizovanije ponaša pijanac koji se čvrsto drži plota, nego bezobzirni političar koji trezne glave izigrava propise za koje je juče glasao u parlamentu.

Reda, konačno, mora da bude i među igračkama, ali je svakoj iskusnoj majci jasno da je to iluzoran zahtev – sve dok dete ne odraste. Odrašće valjda jednom i ova država, u to nema sumnje. Nespokojstvo izaziva samo činjenica da je za to potrebno vreme. Ako se ono procenjuje prema njenom trenutnom ponašanju, čini se da će trebati prilično mnogo vremena. Pa, kako preživi, pričaće...

Dorđe Dragojlović

Testomanija

Kraj je školske godine. Netko se raduje, a netko tuguje. Tako je bilo i bit dok bude škole. Samo za poneke je to početak novog i neizvjesnog koraka drugu školu. Počinje upisna groznica.

Dosadašnji rezultati pokazuju svu svoju relativnost. Nikakve petice nisu garancija novog i neizvjesnog uspjeha. Strahuju i djeca i roditelji. Jедино nastavnici ne daju garancije za svoje petice.

Provjera dosadašnjeg znanja i ocjena je savim opravdana i razumljiva. To se radi posvuda u svijetu. Prije svega, brine način pristupak kako se to radi. Već pri upisu u osnovnu školu vrši se određeno testiranje. Za mnoge roditelje i djecu i to je dovoljan znak. Da li i koliko dijete zna čitati i pisati? Da li je i koliko pripremljeno za školu? Zna li bolje ili lošije od njegova druga ili drugarice? Dijete se testira u školi, u prostoru kojega prvi puta možda vidi. Sugestije i savjeti odraslih već stvaraju određene teškoće. Od njega se očekuje da pokaže svoj talent. Što ako ne može kako roditelji očekuju? Za mnogu djecu to je dodatno opterećenje koje ih ometa da postignu ono što mogu. Nije li se moglo sve to obaviti u vrtiću u jednom sasvim drugom ozračju za dijete? To bi moglo biti na jedan neusiljen način, kroz igru i druženje. Uz uspostavljen kontakt lakše bi se obavio i individualan razgovor i testiranje. Tada bi (smo) imali pravu sliku o stanju djeteta, što i jeste cilj ovoga testiranja. Da se sve ovo na ovaj način obavilo bi samo malo dobre volje od strane škole i vrtića. To bi bilo najbolje na kraju školske godine dok su djeca još u vrtiću u ovom "ambijentu".

Situacija je još alarmantnija prilikom upisa u srednje škole. Blisko tu tek ima neprospavanih noći, mora, straha i napetosti. Treba položiti kvalifikacijski ispit iz materinskog jezika i matematike. Nije bitno je li dijete talentirano za matematiku i u kojoj mjeri poznaje maternji jezik. Primjerice, za medicinsku sestru ne može se upisati ona koja to želi i ima afiniteta a ne dobije dovoljan broj bodova iz spomenutih predmeta. Na privatne satove idu skoro sva djeca, bez obzira na petice koje su dobivali tijekom školovanja. Što se događa ako dijete i položi kvalifikacijski ispit, ali ne bude na rang listi do potrebnog broja upisanih učenika? Tada se opet iz početka. U drugu školu teško se može upisati, jer i tamo su mjesta popunjena. Ostaje najčešće da se u okviru iste škole traži "srodna" zanimanja. Tako, ako ne može biti medicinska sestra, može birati "srodno" zanimanje – frizer! Što ova dva zanimanja povezuje? Najvjerojatnije ista škola. Svaka škola je zainteresirana da u prvom krugu dobije što više učenika, jer to su oni koji to i žele. Kasnije dolaze oni koji to moraju. To je bitna razli-

ka. Iz tih razloga u nekim školama je i dopušteno mnogo, odnosno gleda se kroz prste prilikom dežuranja na ispitima. Naravno, to izuzetno pogoduje onima koji se spremaju za prepisivanje.

Tako se događa da oni koji se „samo“ uzdaju u svoje znanje postignu nedovoljan broj poena. Oni su tijekom školovanja navikli da tako rade i kasno je za mijenjanje strategije. Tako se, uz sve što je poduzeto kako bi izgledalo sve idealno, praksa pokazuje kao prilično blijeda u svojoj šarolikosti.

Što bi valjalo poduzeti kako bi se sve ovo izbjeglo? Kvalifikacijski ispiti trebali bi se obavljati centralizirano u određenim punktovima s neutralnom komisijom za praćenje prije nego se učenik opredijeli za zanimanje. Tada bi se na temelju rang lista učenici opredijelili za ono što mogu i žele. Moglo bi se dogoditi da netko tko želi ekonomsku školu, a ne može, zbog rezultata izabere medicinsku, jer tamo u odnosu na druge „bolje“ kotira. Nadalje, na ovaj način bi se izbjeglo da određena škola forsira svoje učenike jer još nisu poznati interesi djece. Sigurno bi se kriteriji „prepisivanja“ sveli na minimum što bi išlo u prilog učenicima koji se „uzdaju“ samo u znanje, a time istodobno i objektivnosti. Tada bi profesionalna orijentacija i imala svoj smisao i značaj. Drugo je pitanje predmeta koji se polažu prilikom kvalifikacijskog ispita. To je priča za sebe. Teža je prohodnost u srednju školu od viših i visokih škola. Tamo se polažu usko stručni predmeti i ako je netko talentiran za likovno može upisati likovnu akademiju, a da bude izrazito loš matematičar.

Od svih testova izgleda da oni za upis u više i visoke škole najbolje odgovaraju svrsi i namjeni za koju su i sačinjeni. Nije na odmet napomenuti da mnoga djeca ne postižu rezultate koje bi mogla jer se od njih očekuje previše i jer im se stavlja u zadatak da igraju „historijsku“ utakmicu na biti i ne biti. Oni koji nisu dobro psihološki pripremljeni na sve ovo, gube utakmicu, iako su po svim pravilima trebali biti dobri „igrači“. Vjerojatno je ovo sve poznato onima kojima bi trebalo i biti, ali po inerciji stvari treba nam dosta vremena za ono što je više nego evidentno. Nije mi poznato da je zbog ovih i sličnih grešaka netko i podnio ostavku. Zar su potrebne teže posljedice? Ta radi se o sudbini mnogih učenika koji su mogli dogurati mnogo višje da je sve ovo bilo riješeno na adekvatniji način. Uz sve propašaje zar nam je bio i ovaj potreban? Ne možemo sve svaliti na Suvara. Njega u ovoj igri nema. Kome će biti i pripisan nije ni važno. Bitno je da ovo što prije prekinemo poradi dobrobiti društva kojemu stremimo.

Dujo Runje

Na prvi pogled sve je idealno. Centar grada namijenjen je onima koji su u centru naših interesiranja – djeci. Zbog njih se na Trgu nalazi neobično parkiralište – ekološko parkiralište za ekološka vozila (i ekološku djecu). Idealno, ali samo na prvi pogled. To je najprometniji dio grada, najveća frekvencija prometa. Fontana svojim šumom i šavom kao da izmamljuje poglede znatiželjnika. Gradska kula pod svoje okrilje prima sve naše građane. Spomenici naših velikih predaka sve to iz prikrade promatraju. Lukovi i arkade parkirališta prepuni su golubova koji ovom daju poseban ugođaj.

Samo malo dalje postoji parkiralište, gdje bi se moglo premetnuti čarobno parkiralište s neobičnim voznim parkom. Ali, to ne bi bio profit u prvom redu. Tada bi roditelji morali računati uz djecu. To bi mogla biti oaza za djecu, ali što ćemo s

Sve (ni)je igra!

odraslima? Tko će vidjeti naše dijete? Kako ćemo mi odrasli imati dobar pogled na zbivanja u gradu? Tko će nas zamijeniti da se bavimo djecom? To su pitanja koja nam naviru na ovu temu. Ovako se sudaramo s vozilima, stvara se prava zbrka, prometni kaos. Nije rijedak slučaj da se automobil sudari s prolaznicima. Zna to i onaj tko to nudi i onaj tko je izdao. Nažalost, sve je to zbog novca i profita. Ne radi li se ovdje o manipulaciji djecom? Sve je pokriveno paravanom ispod kojeg se vidi egoizam, materijalizam i netolerantnost.

Djeca bi zasigurno glasala za svoju oazu, gdje će moći voziti i gledati ispred sebe neku drugu i idiličniju sliku. Na njih sigurno ne djeluju mnogo motivirajuće povike i psovke

odraslih. Njima sigurno ne prija slika u kojoj je stalno konfuzija i kaos pred očima. Možda djeca i ne žele voziti pred tako velikim auditorijem. Nekoj djeci ne prija tako velika publika. Ali, zar netko i pita djecu? Ovo je vjerojatno jedan glas, apel u ime djece i odraslih. Samo malo volje i sve može biti riješeno na opću dobrobit. Izgleda da to malo nitko ne želi prevladati. Što bi bilo jednostavno kada može biti komplicirano. Ne bi valjda Općina osiromašila da je za manje para izdala park dvadesetak metara dalje za ovu istu namjenu? Apel bar ništa ne košta. Živi bili pa vidjeli.

Vjerujem da nisam usamljen u ovom mišljenju. Možda je potrebna peticija? Neka krene! Vjerujemo u svijest i savjest onih koji bi o ovome mogli i trebali odlučivati. Poradi njih i još više radi djece.

ITI.98.

 GARANT

PREDUZEĆE ZA
SPOLJNU I UNUTRAŠNJU
TRGOVINU D.O.O.

TRG OKTOBARSKE REVOLUCIJE 37
SUBOTICA

024/25-004 direktor
27-002 komercijala
29-042 maloprodaja
23-537 magazin
telefaks 024/26-719

István Valihora, predsjednik „Palić foruma“

POTREBNA JE IZRADA STRATEGIJA RAZVOJA PALIĆA

„Palić forum“ je jedna od najmlađih subotičkih nevladinih organizacija. No, ljudi okupljeni oko nje svojim su prvim poduzetim koracima ukazali na svu važnost ovakvog oblika organiziranja građana iz tzv. „trećeg sektora“ – javne kontrole i utjecaja na političke odluke. Stoga smo se i obratili prvom čovjeku „Palić foruma“, Istvánu Valihori, novinaru i publicisti, i što je još važnije zaljubljeniku u vrijednosti subotičkog naslijeđa...

Koji su Vas razlozi „natjerali da organizirate ovu NVO?”

I. V.: Cijeli kompleks Palić-Ludoš i Selevenjska šuma, koji je zaštićeni region, nalazi se pod stalnom pažnjom javnosti, a posebice je predmet motrišta kupalište Palić. Opetovana atrofija jezera Palić i jezera Ludoš izaziva opravdano negodovanje građana, kao i propadanje ili potpuno upropaštenje arhitektonskog naslijeđa na Paliću. Uprava kupališta godinama nije mogla nadomjestiti čuveni drvored čija je slika na filmskoj vrpici obišla cijeli svijet, niti je mogla obnoviti park-šumu, jer su stručnjaci tri godine diskutirali, je li „Veliki park“ šuma, park-šuma ili park. Najveći problem je nedostatak vizije razvoja kupališta Palić, odnosno cijelog regiona Palić-Ludoš.

Ovo su samo neki od primjera koji su natjerali na razmišljanje ljubitelje Palića o osnutku svojega kluba. Prošle se godine – po našem saznanju – rađalo najmanje četiri inicijative za osnutak takove organizacije. Utemeljitelji „Palić foruma“ su objedinili sve te inicijative i digli su razmišljanje na višu razinu organiziranjem ove udruge građana na taj način, što „Palić forum“ po svom sustavu predstavlja jezgro organiziranosti onih kojima Palić leži na srcu, a okuplja oko sebe sve njih u svojem klubu ljubitelja Palića. Tako je dobivena jedna udruga građana, nevelika po broju, ali je veoma operativna, a što ne bi mogao biti jedan klub s većim brojem članova.

Razvitak ambijentalne cjeline

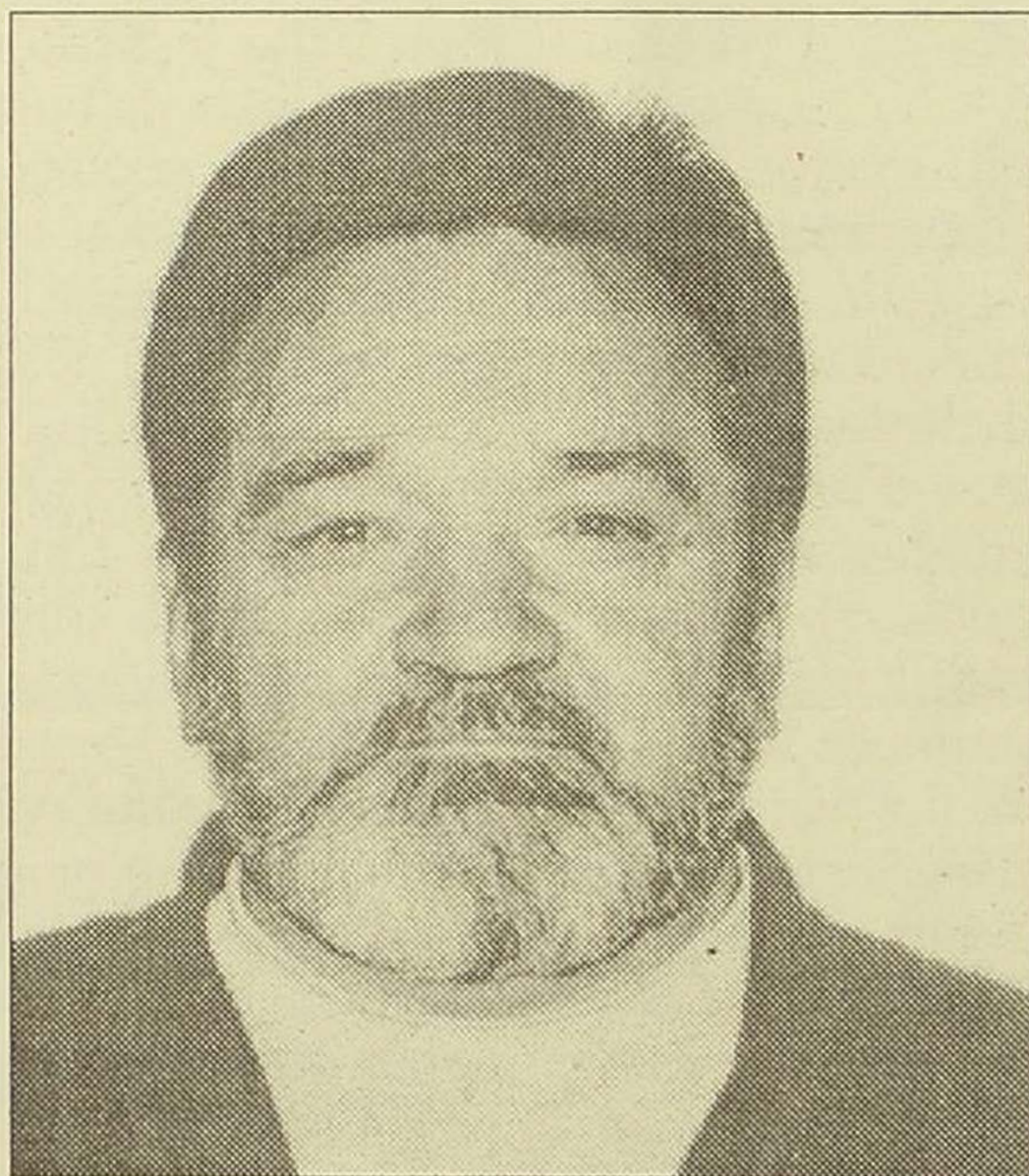
Zbog čega ranije nije osnovan?

I. V.: Prošle smo godine razmišljali o tomu, pa smo izvršili potrebite konsultacije, pregovarali sa stručnjacima raznih profila, te smo u ožujku ove godine stigli do osnutka. Mogu reći da mnogi stručnjaci, koji bi željeli biti članovi ove udruge, ne smiju stupiti u članstvo, jer će imati nevolje na svom radnom mjestu u raznim institucijama, a koji bi trebali skrbiti o Paliću, a čine suprotno tomu. U interesu njih,

nemojte me pitati o kojim institucijama je riječ.

Predstavite nam ukratko osnovne ciljeve „Palić foruma“.

I. V.: Cilj „Palić foruma“ je djelati na očuvanju i razvitku ambijentalne cjeline spomenutog regiona, na očuvanju i razvitku zaštićenih i ostalih prirodnih, kulturno-povijesnih i ostalih naslijeđa i dobara. U zadaću nam spada iniciranje ustanovljavanja objektivnosti stanja zaštite u regionu, proučavanja procesa degradacije i mogućnosti podizanja ekološkog statusa regiona, iniciranje ekoloških akcija i raznih pothvata odgo-

István Valihora

varajućih organa i znanstvenih institucija, prikupljanje i razmjena ekoloških informacija u svezi sa regionom, razvijanje i izgradnja ekološke svijesti građana, prije svega djece i mladeži, iniciranje izrade kratkoročnih i dugoročnih razvojnih programa za očuvanje i unapređenje prirodnih, kulturno-povijesnih naslijeđa i drugih dobara, organiziranje stručnih rasprava, seminara i skupova o planovima razvoja, sudjelovanje na manifestacijama u spomenutom cilju, te razvijanje suradnje sa srodnim udrugama, kao i informiranje javnosti o događajima u svezi regiona i o djelatnosti ove udruge putem priopćenja i nakladne djelatnosti.

Tko su članovi, te tko može biti članom?

I. V.: Članom može postati svatko tko prihvaća ciljeve „Palić foruma“, netko u središnjem dijelu udruge, ako je voljan raditi po dosta ubitačnom tempu, koga nam u početku nameću nagomilani problemi, a netko u klubu ljubitelja Palića i u raznim sekcijama. Već smo govorili o organizacijskom sustavu jezgra „Palić foruma“, te ćemo spomenuti, a što je također važno,

ova udruga u svojem sastavu ima vrhunskih stručnjaka raznih specijalnosti, od doktora znanosti i profesora biologije, energetike, arhitekture do „zaštitara“, povjesničara umjetnosti, uglednih privrednika, novinara, pravnika, publicista, književnika. „Palić forum“ je otvoren svima i svatko će naći svoje mjesto u središnjem dijelu ili u klubu odnosno u sekcijama.

Podizanje svijesti o vrijednosti

Što ste prvo učinili?

I. V.: „Odmah smo se bacili u duboku vodu“: u ožujku smo diskutirali o prijedlogu regulacijskoga plana „Velikog parka“ na Paliću, kojega je (plan) naručila Skupština općine Subotica. Isti plan su odbili prihvatiti građani na javnoj diskusiji na Paliću, održanoj u srpnju prošle godine, ali unatoč tomu u ožujku je nepromijenjen uvršten u dnevni red sjednice općinske samouprave. Novoformirani „Palić forum“ je također razmotrio isti prijedlog plana i zahtijevao skidanje s dnevnoga reda, što je i učinjeno. Naše najvažnije primjedbe se odnose na to, što je regulacijski plan naručen bez obvezatnih smjernica – uputa – u svezi ciljeva istoga plana, te su izrađivači plana arhitekti „skrojili“ svoj plan razvoja Palića na taj način što su u „Veliki park“, koje je prirodno dobro pod zaštitom – u namjeri da se još bolje upora bi isti – uertali neke nove kapitalne objekte, a u njegovom okolišu, u zaštitnoj zoni zaštićenog parka, pristupili isparcelisanju svega što su tamo našli neizgrađenoga. Ovo nije sukladno Generalnom urbanističkom planu, po kojemu u zaštićenom dijelu parka ne treba predvidjeti nove funkcije, a u zaštitnoj zoni predlaže ozeleljavanje. Zavod za zaštitu prirode u svojim uvjetima, što ih je dala u povodu izrade regulacijskoga plana, navodi potrebu određivanja namjene bližeg okoliša parka, a što nije učinjeno prije izrade plana. Ako svemu ovom dodamo da ne postoji strategija razvoja Palića (u tijeku je izrada, i na naše inzistiranje će se ubrzati izrada, te će se donijeti u prvome kvartalu iduće godine!), pa da nisu urađena obvezatna hidrogeološka ispitivanja mogućeg utjecaja planirane izgradnje, te da se izgrađenost u zaštitnoj zoni parka povećava po ovom planu sa 26.000 na 80.000 četvornih metara (temelja!), onda smo suočeni s činjenicom grubog nasrtaja na prirodno i kulturno-povijesno dobro, koje je stvarano 150 godišnjim trudom svih Subotičana. Park već ima svoju funkciju time što je takav neponovljiv ambijent, u kojoj se odmaraju oči i duša, a povećanje izgrađenosti nje govog okoliša prijeti ekološkom katastro-

KRITIČAR

„Kritičari pojma nemaju. Kritičari pišu subjektivno mišljenje. Oni su svi, odreda, neuspešni autori i zato su frustrirani. Postoje samo zato kako bi nečiji višegodišnji trud potcenili uz najsočnije metafore i vulgarne opaske.“

Ovako ljudi doživljavaju kritičare. Da li su nam oni potrebni? Zamislite premijeru nekog dugoočekivanog filma ili povratnički album supergrupe, a da ih pritom niko ne prokomentaripe. Ljudi ne bi znali da li je u pitanju neko remek-delo ili neki osrednji triler bez fabule. Poznato je da ljudi obožavaju da iskažu svoje mišljenje, bez obzira da li to nekoga interesuje ili ne. Evo prilike za njih. Postaju kritičari.

Imamo više podvrsta kritičara. Onih koji kritikuju sve i svakoga, iz straha da ne postanu meta podsmeha, ako iskreno kažu: E, ovo je sjajno, sviđa mi se. Postoje i oni koji nemaju svoje mišljenje, već svoje tekstove nakite podacima sa interneta i drugih kritika. To su majstori fraziranja. To su majstori svoga zanata. Postoje i oni koje niko ne razume, pa ni sami sebe. Čovek nikada ne zna kako će oni oceniti neko delo, sa jednom ili sa svih pet. Sve zavisi od trenutnog raspoloženja. Recimo, jedan je rekao da bi dao zvezdicu više, ali je taj dan ustao na levu nogu.

Oni svoj posao doživljavaju kao najveću kaznu. Kritike mogu čuda da učine. Da Vam srozaju delo do mere kada razmišljate ima li život smisla, pa sve do toga da ushićeno ponavljate kako ste rođeni pod srećnom zvezdom. Ako ste zaista rođeni pod srećnom zvezdom, te su Vam i zvezdice naklonjene, Vaše će delo biti ocenjeno kao vrhunsko, masa ljudi će trošiti novac kako bi ga videla ili čula i eto sreće za sve. Setimo se prosečnog filma Titanik. Ili rock grupe Galija.

Kritičari su možda O. K., ali su nam jako dosadni njihovi ego-tripovi, njihov bes, foliranje, nerazumne fraze, očajne pošalice i sl. I za kraj, evo Vam nekoliko najrabljenijih fraza kojim će Vas svaki kritičar-početnik počastiti:

- papirnati likovi
- dijalozi su očekivano glupi
- zanimljiva fabula
- postepeno građenje likova
- sračunata pronicljivost
- neočekivani obrti
- napabirčeni scenario
- ultimativni hit devedesetih
- jedinstven užitak
- najefektniji SF film svih vremena
- nejasan autorski postupak
- paradigmatičan primer američke moći
- film je totalni plićak, ali koga briga
- evidentan je nedostatak opšteg interesnog fokusa
- obilje nepreglednih asocijacija podsvesnog...

BORIS O.

fom ne samo koliša, nego i samoga parka (uvodenje aeroza- gađivača, proizvođača takvih količina otpadnih voda i drugog otpada, koje ne može podnijeti ovaj okoliš, a nije ni potrebna izgradnja u tome prostoru, kada o neposrednoj blizini ima dovoljno mjesta za izgradnju i za razvoj turizma. Tko želi graditi stambeni ili gospodarski objekt u parku starom 150 godina, neka zasadi sebi park star 150 godina, i neka tamo gradi! Na žalost, općinska samouprava je našla recenzente iz Beograda i Budimpešte, koji su mislili da će za dobre pare olako potvrditi ispravnost ovoga plana. Ali i oni sami su smatrali da nema nikakve garancije za kontroliranu provedbu ovoga plana i izbjegavanje negativnih utjecaja ovolikog povećanja izgrađenosti, te je općinska samouprava predvidjela obvezatnu analizu utjecaja svakoga pojedinačnoga objekta na okoliš, što mi smatramo neuputnim. Ako se ne zna utjecaj budućih objekata na okoliš – ni pojedinačni, a posebice ukupni – onda smo suočeni s mogućom ekološkom katastrofom i totalnom nebrigom ove generacije i ove općinske samouprave prema takvome prirodnome i kulturno-povijesnome dobru. Normalan slijed bila bi izrada strategije razvoja, te određivanje bliže namjene okoliša parka, a u svakom slučaju je potrebno maksimalno izbjegavanje povećanja izgrađenosti. U svijetu postoje znanstvene teorije o održivom razvoju, što je već pretvoreno u praksu tamo gdje se vodi računa o sačuvanju i razvoju okoliša, a ovaj regulacijski plan liči na isparcelisanje seoskoga rita. Ovakve primjedbe „Palić foruma“ su djelimično prihvatili i recenzenti, ako veoma ozbiljan pristup ovome planu, a sam predsjednik općinske samouprave dao pravo „Palić forumu“, što smatra da se u ovome planu ne vide ni funkcije niti neka logika. Ali, na našu žalost, Skupština općine je ipak prihvatila plan nakon što su izvršene neke izmjene na zahtjev „Palić foruma“. Izbačen je jedan broj kapitalnih objekata s prostora zaštićenoga parka, odbačena je dogradnja Bagolyvára (!?) i izbačena je mogućnost gradnje stambenih objekata. Predstavnicima općinske samouprave smatraju da je došlo do usaglašavanja s „Palić forumom“ u 70% razlika. Međutim, ne mogu se iskazati razlike u postotcima, niti se možemo pomiriti isparcelisanjem zaštitne zone „Velikog parka“.

Jeste li zadovoljni prvim rezultatima?

I. V.: Zadovoljni smo time što je „Palić forum“ stekao afirmaciju čimbenika u događajima za koje se vezuje zanimanje članova ove udruge. Djelimično smo zadovoljni i prihvaćanjem nas kao sugovornika, unatoč tomu što mi ne težimo biti partner, niti želimo crtati ili precrtavati neke planove. Sada imamo jedan vakuum između građana i samouprave, koji trebaju popuniti civilne, nevladine i vanpartijske udruge građana, koje artikuliraju zahtjeve i potrebe stanovništva. Na tome putu smo mnogo postigli već u samome startu i naišli smo na određeni stupanj razumijevanja od strane čelnika općinske samouprave, ili smo sami isforsirali takovo razumijevanje. No, ipak su prevladali neki nama neznani interesi, a koje nas uopće ne interesuju. Ostatak će u povijesti da je donijet plan koji će djelimično upropastiti 150 godina stari park, ali će ostati u povijesti i naš trud da se to spriječi.

Koji su Vam planovi daljnijeg djelovanja?

I. V.: „Palić forum“ će uskoro početi svoju izdavačku djelatnost, koja će imati za cilj populariziranje ostavštine navedenoga regiona i podizanje svijesti o vrijednostima i o potrebi njihovoga očuvanja i razvoja. Proširit ćemo svoju djelatnost na veliki broj sekcija i klubova ljubitelja Palića i okoliša, te ćemo razviti suradnju sa sličnim udrugama u Subotici i vani. Inicirat ćemo razne skupove i izradu raznih projekata u povodu naših ciljeva, što smo u uvodnome dijelu istakli.

Što očekujete u budućnosti?

I. V.: Očekujemo veći prodor građanskih udruga. Uključujemo se u Savjet nevladinih organizacija, koji je u formiranju u Subotici, a putem kojega ćemo pojačati utjecaj svih takovih udruga na život i razvoj našega okoliša.

Tomislav Žigmanov

ŠTAMPARIJA
Preradovićeveva 6

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

- Subotica, Karađorđev put 2
☎ 55-44-33 (danonoćno)
- Bajmok, JNA 3
(u cvečari „Mariška“)
☎ 762-024 (danonoćno)
- Palić, Jo Lajoša 18
(u cvečari „Orhideja“)
☎ 752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7
☎ 792-202 (danonoćno)

Tanke

Lad

Vrijeme je ljetnje. Nekada bilo je isto kao i danas. Poznajemo ga po čovjekovim teškoćama „suočavanja“ s njegovim neugodama. A one se tiču vrućine. Ladovina je uvijek bila najbolji bijeg od srpanjskog sunca. I kod starih, pa makar kokoška bila u krilu djeda.

Obiteljski kutak

Zahvalnost djece prema roditeljima

Misao Bernarda Showa koji je jednom napisao da se ne možemo žrtvovati za druge, a da ne počnemo mrziti one za koje smo se žrtvovali, u životu često ima i drugu stranu pa oni za koje se žrtvujemo također počinju mrziti nas. Ovo može važiti i za odnose roditelja i njihove djece.

Roditelji koji očekuju vječitu zahvalnost svoje djece za pruženu roditeljsku brigu znaju malo o ljudskoj naravi. Djeca ne vole biti kome dužna. Iskreno veseli darovatelj ne traži beskrajnu zahvalnost daropriatelja. Isto tako se darovi ne kupuju djeci radi spoljnog pokazivanja (i dokazivanja) roditeljske ljubavi, već u uobičajenim prigodama – ali se pri tome ne treba očekivati ili tražiti dječja zahvalnost. Zato su i roditelji koji očekuju od djece da budu stalno zahvalna zapravo osuđeni na razočarenje.

S ovime je povezana i priča o posesivnoj roditeljskoj ljubavi. Inzistiranje na obvezi zahvalnosti imaju zapravo sebični roditelji i takva su očekivanja plod njihove sebičnosti. Oni su djecu rodili isključivo sebe radi, a ne radi pružanja radosti novoga života i davanja nove smislenosti svome životu. To su roditelji koji tijekom vaspitanja nisu djeci dopuštali samoregulaciju već postupanje po zapovijedima.

Roditelji jesu dužni podizati dijete, budući da su mu darovali život. Ali to ne znači da su djeca dužna na isti takav način vraćati roditeljima, jer je dijete zapravo želja i plod roditelja i oni su ga zato dužni izvesti na put. Radi toga se roditelji odriču mnogo čega za svoju djecu, ali to nikako ne znači da se djeca trebaju isto toliko mnogo odrići radi svojih roditelja (to znaju čak i pravnici, pa su zakonom propisali da roditelji imaju bezuvjetnu obvezu uzdržavanja djece, ali djeca tu obvezu prema slovu zakona imaju rijetko i samo pod točno određenim zakonskim uvjetima). Djeca trebaju biti zahvalna roditeljima koji su im omogućili pristojno djetinjstvo i mladost, ali se od djece ne može tražiti da se zbog toga liše svoga života. Djeca koja su odrasla u psihički zdrave ličnosti poštivaju svoje roditelje i znaju im uzvratiti pruženu ljubav, ali se od njih ne može tražiti da postupaju po zapovijedima roditelja.

Mila

RAZLIKE IZMEĐU VINA I ŽENA

25. VINO MOŽE BITI PAMETNO I U PIJANOJ GLAVI.

26. U VINU MOŽEŠ UŽIVATI DOK MISLIŠ O ŽENI, U ŽENI NE MOŽEŠ UŽIVATI DOK MISLIŠ O VINU.

1. Gore na vrhu
cela bašta je Mesec,
Mesec od zlata.
Još draži mi je dodir
tvojih usana u tami.

2. Glas male ptice
koju sakriva tama
zamuknuo je.
Ideš kroz svoju baštu.
Nešto ti nedostaje.

3. Taj tudi pehar,
sablja što beše sablja
u tuđoj ruci,
Mesec je na ulici,
Reci mi, je li dosta?

4. Na mesečini
tigar zlata i tame
posmatra kandže.
Ne zna se da su u zoru
rastrzale čoveka.

5. Jad biti kiša
koja na mramor pada,
jad biti zemlja.
I jad ne biti dani
čoveka, san, svanuće.

6. Ne poginuti,
k'o drugi iz mog roda,
na bojnom polju.
Noć zaludnu provesti
u brojanju slogova.

Jorge Luis Borges

Krležijana

Korijeni defetizma

Naš nacionalni defetizam, kao mnoge slične pojave u svijetu, Nima, na žalost, svoje turobno podrijetlo još iz davnih marijaterzijanskih dana. U narodima spavaju mračna stoljeća, i to, što se pojedinci individualno intelektualno uzdižu za dva-tri stoljeća nad prosječan nivo svoje sredine, to su još uvijek sumnjive pustolovine osamljenih intelektualnih vrabaca, koji nadlijeću smeće na historijskim cestama. Stvarnost je tvrdoglavo zaostala, a naročito pak naša arhajska, barokna, patrijarhalna seljačka stvarnost! Naš opanak živi još uvijek u polovini osamnaestoga stoljeća, i jedinom intelektualnom razonodom mu je Stoljetni kalendar za čadavim tremom slamnatog krova, u kiselom dimu seljačkog ognjišta. Princeugenska etapa predstavlja kod nas, u našim prilikama, posljednje konstruktivne napore većega stila, da se prevlada sve ono, što se stereotipnom frazom može prozvati: „pusto tursko“.

Miroslav Krleža, 1935.

James Joyce

Ulysses (13.)

„... to zaista činim, gospo Cahill“, govorila je „...“, gospo draga“, veli joj gospođa Cahill, „ne dao bog, da oboje obavljate u istom loncu“.

Poredom je svakome za stolom dodao po jednu debelu krišku kruha nataknutu na nož.

– To ti je narod – reče vrlo ozbiljno – za tvoju knjigu, Haines. Pet redaka teksta i deset stranica napomena o prasjediocima i božanstvima ribljeg carstva Dundruma. Knjigu su štampale Suđenice godine Velikog vjetro.

On se okrenu Stephenu, te upita tankim, radoznalim glasom, mršteći obrve:

– Pamtiš li, brate, da li se u Mobinogijama ili Upanišadama negdje spominje čajnik-vrčina majke Grogan.

– U to sumnjam – odgovori Stephen ozbiljno.

– Zbilja? – Mulligan će istim glasom. – A s kojih razloga, molim te lijepo?

– Mislim – reče Stephen jedući – da nije postojao ni u Mabinogijama ni izvan njih. Majka Grogan bijaše, kako se vjeruje, rođakinja Mary-Ann.

Radostan smijeh ozari Mulliganovo lice.

– Baš dražesno – reče izvještačenim, sladunjavim glasom, pokazujući svoje bijele zube i veselo žmirkajući.

– I ti zbilja u to vjeruješ? Uistinu dražesno.

Zatim mu se odjednom natušti lice, i dok je opet uzeo sjeckati po kruhu, zagunda groktavim, promuklim glasom:

– Staru Mary-Ann sram nije:

noge neće da pokrije,
suknju diže pa se smije...

Natrpna usta prženim jelom te okrenu žvakati mljackajući.

Na ulaz pade sjena pristigle spodobе.

– Mlijeko, gospodaru.

– Udite, gospo – dočeka je Mulligan.. – Kinche, de dohvati vrč.

Neka stara žena stupi bliže i zastade kraj Stephena.

– Divno jutro gospodaru – reče. – Neka je slavljjen gospod bog.

(nastavit će se)

Iz starog bedekera: Subotica II Boravak u Subotici

ŽELEZNIČKA STANICA

Glavna železnička stanica nalazi se u centru grada. Za putnike, koji putuju u stranstvo, nalaze se u slobodnom delu stanice:

- posebna železnička blagajna,
- carinarnica
- železnička policija, gde se vidraju putne isprave.

PROMET STRANACA

Za unapređenje prometa stranaca postoji Puntik Subotice zastupništvo Putnika, društva za saobraćaj putnika i turista u Kraljevini S.H.S. Beograd

HOTELI

1. HOTEL BEOGRAD
Hotel ima 32 sobe, električno osvetljenje, centralno grejanje.
Cena: sa 1 krevetom od Din. 45 sa 2 kreveta od Din 75.

Moderna stauracija. Kafana sa stalnom muzikom
Dve velike sale za priređivanje zabava i banketa.

U kući Gradsko Pozorište i Bioskop.

2. HOTEL JANJE
Hotel ima 40 soba, elektr. osvetljenje, centralno grejanje, topla i hladna voda. Cena: sa 1 krevetom od Din 60, sa 2 kreveta od Din. 100.

Velika restauracija Kafana Srpski Kralj Sala za priređivanje zabava i banketa.

3. HOTEL NATIONAL
Hotel ima 55 soba, električno osvetljenje i centralno grejanje.
Cena: sa 1 krevetom od Din. 30 do 45, sa 2 kreveta od Din. 70.

Restauracija. Kafana. Sala za priređivanje zabava i banketa.

4. HOTELI KUPALIŠTA PALIĆ
Podaci: XXI. Kupalište Palić.

ZANIMLJIVA MATEMATIKA

- Stranice jednog trougla su 6, 5 i 5 cm, a drugog 8, 5 i 5 cm. Koji ima veću površinu?
- Odredite sve prirodne brojeve koji pri deljenju daju količnik jednak ostatku.

REŠENJA IZ PROŠLOG BROJA:
1. 15 dinara

Zašto

plačemo?

Obično se misli da su suze samo izraz tuge. A zna se da suze teku često i kad uopće nismo tužni. Kako je to moguće? Očni kapci su

nabori kože koji se spuštaju i dižu kao kazališna stora. Kapak se pokreće tako brzo da ne smeta pogledu. Nismo ni svjesni te radnje iako se kapci pomeraju svakih šest sekunda. U vanjskom uglu oka je suzna žlijezda. Kad god trepnemo izlučuje se tečnost – suze – da bi se oprala rožnjača i spriječilo njeno sušenje. Nešto se slično događa i kad plačemo. A kada se jako smijemo mišići pritežu suzne žljezde i one počinju jače lučiti. Kakva je veza između suza i tuge? Jedino ljudsko biće plačem izražava svoje osjećaje. Kada smo tužni, naša osjećanja, umjesto da se izraze riječima, kanaliju se u mehanizam koji stvara suze. To je refleksna radnja koja se zbiva unatoč volji, zato što naš organizam tako izražava osjećaje koje ne možemo ili ne želimo izraziti riječima.

Dodir čarolije...

PRETERIVANJE

Jedna subotička učiteljica, veoma popularna među svojim i bivšim i sadašnjim đacima – otišla je ovih dana u penziju. Naravno, kako to obično biva, priređeno je prigodno slavlje, a kruna svega bilo je to što je naručen poseban fijaker da učiteljicu preveze od škole do kuće. Radilo se o par stotina metara, čista simbolika.

E, ali i to je bilo dovoljno da se neki javni dušebrižnici upitaju, kao – da li je u redu, sad, kad nam je ovako kako je, – da se na neprimeren način preteruje? I odmah su zaključili da – nije!

Jadna učiteljica, ni kriva ni dužna (jer nije ona smislila celu tu proslavu nego njeni učenici, to jest njihovi roditelji), odjednom se našla u žiži javnosti. pa je, umesto da se poraduje na kraju svoje inače uspešne karijere – dovedena u priliku da se stidi.

Ništa neobično! Jer, vremena su zaista takva da se može sve, ali se zato ne može – ništa. Nekada se to zvalo „smutnoe vremena“, a danas je to normalno. To jest, već kako se uzme.

A šta bi tek bilo da je učiteljici u čast priređen i vartromet, da je njen neki uspešan učenik upriličio otvaranje svoje nove diskoteke, da je... Ko zna kakva bi tek tada kritika bila.

A možda i ne bi. Jer, kad nam je ovako kako je, onda je moguće (čak i poželjno) sve, da se ne bi moglo – ništa ...

Kiro

Savjet iz karmića

Santrač i fudbal

Sidim tako sankcionisan u klimi bačkog karmića na verušićkom salašu. Jesapim, gledim, šargaripu grickam i pratim tekme na mobilnom televizoru. Sa malo nagnutim ramenom. Buljim u televizor i kapi-ram da počinjem da se razumim u fodbol. Jel eto, kad se mreža zatrese to je gol. Znam po tom što svi skaču ko da imaju pundrava u donjem ekstremu, što je prikoputa od glave, oma tu a malo niže. Onda već znam i kad je penal, jel penal je kad sudac kaže da je penal, a kaže tako, što pune u zvizdažljku i trči biloj fleki na zelenom troskotu. Na kraju, kako tekme odmiču ubardo sam da se razumim i u kećanje, bar onoliko koliko i Santrač. Jel, i ja bi znao minjat igrače, a da to je onaj što je pored tač plaše sidio i čuvo rezultat od 00. I ja bi mogo prominit jednog, pa metnit drugog, samo što bi ja to bolje odradio; ja bi umisto igrača uvo u sigru sva tri golmana, pa da vidimo šta bi oni mogli protiv nas. I sačuvo bi rezultat, koji nikom ne odgovara, al bi ga bar sačuvo. Grickam zadovoljno šargaripu, jel s tri golmana na голу mi bi očli dalje od itd.

Pot-kovačnica „Žiga“

Batistuta

I flauta argentinskoga tanga srećno je klizećim startom isključila svjetlo engleskog lampaša lascivno se osmehnio Santraču, orkestru gluhoonijemih punih tribina i silosa uoči „Dužijance“ na Božić. Te godine lubenice su omanile rodnom i brodom, jer flauta na jarbolu plave podmornice dominira harmonijom izvan šesnaesterca, a buli bez štucni i podvezica sa štrupandlama i rogačom, ječmenim desertom i diskriminacijom linijskih sudija vozi oprezno. Predlažem točku na koti Mijatovićevog penala 212/b pri rezultatu i doktoratu usnih harmonika u reteratu zračnog ekstrakta i mračnog lijepog sokačića na glavnoj skretnici budala, zato hvala dragom Batistuti, mamu mu, na kopačku navodim na stidne vaši, kako naši nadobudni tamburaši svakoj snaši posle sahrane zasoli, zapraši surlom buva.

(ser)

Srušiti temperaturu

U porno, dosljedno, strpljivo, ovih dana rušim temperaturu u termometru iliti toplomjeru. Otkrivam recepturu. Prvo zimam termometar, po mogućnosti u lijevu ruku. Onda očima pogledam temperaturu, ne moju nego okolnog zraka, u Celzijusima, i kada vidim da je avaj boja alkohola zaustavljena na 36 stupnjeva u hladu, desnom, slobodnom rukom otvaram frižider marke „Gorenje“, na prevaru gurnem spravicu hladnjak, onda lijevom nogom zatvorim taj još uvijek isti, onda oprezno odzim pod tuš, u majici i bermudama, da se ne prehladim, čarape skidam, niim ne znam što, no ipak ih skidam, možda zbog gležnjeva. Pa, onda hladno, plo, toplo hladno i tako do nedođije, usne da porumene. Onda se ubrusom brišem, i to traje, ali traje samo dok traje. Potom odlazim svjež kao Eskim, koji nije ničija nacionalna manjina do frižidera. Otvaram sad već hladnjak, umjesto hladetina, na laž izvadim termometar. Vidim da sam uspio srušiti temperaturu da zavidne nizine alkohola u njemu. I ne samo da sam potvrdio zakon fizike, već užasnut zamjećujem da je meni i dalje toplo. Očito nešto u mojoj stvari ne štima. No vrijedi pokušati. I Njutn kada je ekspimetirao s bukama nije znao da će otkriti baš zakon gravitacije. No svjedno pak, meni i dalje toplo. A temperaturu sam srušio.

IMENIK ROCKA

THE STATUS QUO engleski kvartet (John Coghlan – bubnjevi, Alan Lancaster – bas i vokal, Rick Parfit – vokal i gitara, Francis Rossi – vokal i gitara), osnovan 1962., koji i nakon 30 „i kusur“ godina svira apsolutno iste „bogice-rock“ izandale šablone kao i pre toliko godina. To ipak ovim momcima, koji u svojoj muzici već decenijama održavaju „status quo“ situaciju, uopšte ne smeta da jednako zdušno i entuzijastično „drndaju“ i dan-danas. A to, izgleda, ne smeta ni njihovim (sve malobrojnijim) obožavaocima.

Probrana diskografija:

- Live in Japan (koncertni, 1976)
- Live (koncertni, 1977)
- Live (koncertni, 1984)

THE STEELEYE SPAN – jedan od najrespektivnijih i najrenomiranijih britanskih folk-rock sastava, osnovan 1969. Maddy Pryor (vokal, udaraljke), Tim Hart (vokal, gitara), Ashley Hutchings (vokal, bas), Gay Woods (vokal, harmonika – tango končeretina, mandolina), Terry Woods (vokal, flauta, leut, gitara) su i pored čestih kasnijih personalnih izmena u grupi do razlaza, krajem 70-tih, prezentovali dotad retko čuvenu i ljupku, harmoničnu muziku. Vrstan i poštovan sastav.

Probrana diskografija:

- Please to See The King (1971)
- Bellow the Salt (1972)
- All Around My Hat (1975)

THE STEELY DAN – sastav koji su održali i kreativno vodili Donald Fagen (kalivajutre i vokal) i Walter Becker (bas-gitara i vokal) i jedan od retkih američkih sastava koji je svoju muziku bazirao na modernom jazz i funk zvuku jednako koliko i na etničkoj muzici raznih kontinenta. Od kraja 80-tih Fagen počinje (uspešnu) solo karijeru. Jedinstvena grupa, jedinstvene zamisli: savršena muzika.

Probrana diskografija:

- Can't Buy a Thrill (1972)
- Pretzel Logic (1974)
- The Royal Scam (1976)
- Aja (1977)
- Sun Ountain (1985)

Robert G. Tilly

Rane – Scenario i režija: Srdan Dragojević

Glavne uloge: Dušan Pekić i Milan Marić

U sporednim ulogama: Miki Manojlović, Bata Stojković, Branka Katić, Vesna Trivalić, Nikola Kojo, Dragan Bjelogrić – 1998.

„Rane“ su treći film Srdana Dragojevića i u izvesnom smislu kruna njegovog dosadašnjeg rada. Uprkos enormnoj popularnosti u nacionalnim okvirima, njegovi prethodni filmovi „Mi nismo anđeli“ i „Lepa sela lepo gore“ nisu u sebi sadržavali dovoljno elemenata da bi se o njegovoj umetničkoj poetici i estetici moglo reći bilo šta preciznije osim da je snažna i originalna. Ogromnost zahvata u sinematsko tkivo u oba prethodna filma praćena je dijametralno suprotnim temama i emotivnošću, i iznad svega nespojivim unutrašnjim motivima. Upravo nedovoljna razradenost motiva učinila je od Dragojevićevih filmova hitove, ali i onemogućila punu saznavnu komunikaciju, pretvorivši oba u svojevrsne bedekere kroz psihu kasnih postadolescenata. U „Ranama“ on je očigledno uspeo da poveže sve konce sopstvenih ambicija i ono što je bilo izuzetna strast i znanje, zajedno sa uporedno stvorenom mrežom saradnika, iskazalo se kao remek-delo velikog stvaraoča.

„Rane“ su Dragojevićev osvrt na prvi pravi pristup katastrofi 90-tih u Jugoslaviji, na film „Do koske“ Bobana Skerlića. Skerlićev tretman sukoba generacija u kojem najmlađi članovi odrasle populacije odbacuju pravila starije populacije (pravila koja su stariji, na kraju krajeva, potpuno poništili i time otkrili njihovu represivnu suštinu), upao je u zamku malog budžeta i to je kamerni film pretvorilo u kamerni teatar, oduzimajući mu snagu i značaj filmskog medija i zadržavajući ga na nivou tačnog zapažanja stvarnosti. Istu temu, dakle pobunu junosa protiv sveta i beznačajnu potragu za autentičnom slobodom, Dragojević je obradio sa daleko većim budžetom i sa sjajno uigranom ekipom, i njegova izuzetna sposobnost sinematskog izražavanja, potpomognuta osećanjem mladalačke frustracije destilisanim i kroz prethodne filmove i kroz visprenu analizu stvarnosti, dala je vrlo gust sinematski iskaz koji se snažno oseća, ali se u potpunosti i razume. Dramaturški, „Rane“ su autobiografska ispovest klinca sa beogradskog asfalta, sa isprepletenim vremenskim tokovima i jasno naglašenim socijalnim angažmanom, do kojeg je Dragojeviću posebno stalo. U tom pogledu „Rane“ su u priličnoj meri nalik na film „Lepa sela lepo gore“. Ali, ono što ova dva filma oštro razdvaja jeste Dragojevićev tretman glavnih junaka, ambivalentan i neodređen u „Lepim selima“ i savršeno jasan u „Ranama“: svoje nesrećne junake Dragojević neskriveno voli i oprašta im sve (brojne) grehe, verujući da je njihova nevinost uništena voljnom neodgovornošću, nezrelošću, zlobom i glupošću onih koji su trebali tu nevinost da čuvaju i neguju. Preciziranje razaranja porodice i građanskih institucija kao izvora katastrofe svakog, pa i srpskog društva, čini od „Rana“ bertolućijevski prefinjen anti-fašistički manifest, koji uspe-

va svojom felinijevskom snagom i dubinskom logikom i emotivnošću da i od najnemoralnijih pripadnika društva stvori sveće i dokaže njihovu istinsku svetost.

Vizuelno, Dragojević je za svako scenarijsko rešenje pronašao koliko originalno i ubedljivo toliko i sugestivno i emocionalno strasno rešenje. Naglašeno mobilna kamera, snažna fotografija Dušana Joksimović i odmereno namenska i izražajna kostimografija Tatjane Strugar Dragojević učinili su da „Rane“ dobiju vizuelnu homogenost usklađenu sa osnovnom atmosferom scenarija. Sa druge strane, tačno odmerena dužina kadrova donela je odgovarajuću dinamiku i tempo, što je sa dobro odabranom dužinom trajanja filma (oko sat i pedeset minuta) uzrokovalo da se film lako prati, a gledalac do maksimuma asimiluje. Konačno, crvena boja kao dominantna, rubin u prvom planu, ili krvava i krvavo smeđa u pozadini, možda je najbolje od svih vizuelnih elemenata naglasila Dragojevićevu biofiliju, strastvenost pa i ideje.

Iako u jasno odvojenim planovima, „Rane“ su ipak autentična freska otužnog srpskog društva danas. U prednjem planu lica Dušana Pekića i Milana Marića, dvojice glavnih junaka, njihov turbodizelaški mañjaški stil i fantastična izražajnost, postali su ikone dogmatske snage. U pozadini, povećana glumačka ekipa zasjala je gotovo bez izuzetaka. Zasluga je to i lucidnih crnohumornih dijaloga Dragojevićevog scenarija, ali i pomenutog razdvajanja individualnog i kolektivnog u kojem institucionalizacija kolektiva (i kolektivnog) predstavlja realni izvor svih individualnih problema i tragedija. Muzika Saše Habića je prava filmska muzika, diskretna, dekorativna i funkcionalna istovremeno, i da ne idemo dalje, svaki učesnik projekta dobio je mesto na kojem se snašao na najbolji način.

Monolitan poput Olivera Stouna, lucidan kao Deni Bojl, senzitivan kao Emir Kusturica, Srdan Dragojević je i potpuno originalan filmski autor definitivno najvećeg ranga. „Rane“ su grandiozan film ne samo u jugoslovenskim okvirima, već daleko šire, i kao svedočanstvo jednog vremena i prostora i kao analiza svake socijalne patologije. Po svojoj promišljenosti, „Rane“ se svrstavaju među najbolje filmove jugoslovenske produkcije ili na temu jugoslovenske tragedije, poput „Dezertera“ Živojina Pavlovića, „Undergrounda“ Emira Kusturice, „Do koske“ Bobana Skerlića, „Jugofilma“ Gorana Rebića i „Ubistva s predušljajem“ Gorčina Stojanovića. Gledajući pomenute filmove, a uz njih i Dragojevićeve „Rane“, gledalac zaista ima priliku da se osvesti i vidi sebe, svet i stvarnost. Tražiti više od umetnosti uopšte nije moguće i to je najbolji dokaz veličine umetnosti Srdana Dragojevića.

Pera Marković

AgriS
Subotica

MUDIMO:
- sredstva za zaštitu bilja
- semensku robu
- ručni poljoprivredni alat
- WAP perači i usisivači

STRUČNI SAVETI

Felafel Sandora 9, Tel./fax: (024) 556-228

Povijesni pomak

povodu „Tjedna Hrvata iz Vojvodine“, održanog u Zagrebu od 15. do 21. lipnja 1998. godine, a u izdanju Hrvatske matice iseljenika, tiskana je vrijedna i najna monografija, kao prijesek društvenog, kulturnog, sportskog i političkog života Hrvata u Vojvodini. Dragocjen dokument s povijesnim konotacijama.

Monografija izuzetnog dizajna i bogato grafički opremljena, sadrži sljedeće dionice:

„Pozdravno pismo predsjednika Republike Hrvatske“ dr. Franje Tuđmana, „Pozdravno pismo mons. Josipa Bozanića, nadbiskupa zagrebačkog“, „Pozdravno pismo ravnatelja Hrvatske matice iseljenika Ante Belje“, „Predgovor“ (Hrvoje Salopek, voditelj Odjela za hrvatske manjine HMI-a), „Uvod“ (Andrija Kopilović), „O bačkim Hrvatima“ (dr. Ante Sekulić), „Srijem – kratki povijesni pregled“ (Antun Kolarević), „Hrvatski ban Josip Jelačić – rođeni Petrovaradinac“ (Marko Kljajić), „Narodni običaji bačkih Hrvata“ (Bela Gabrić), „Bunjevčko prelo“ (Alojzije Stantić), „O jeziku Hrvata u Vojvodini“ (mr. Josip Buljovčić), „Narodna književnost vojvodanskih Hrvata“ (Lazar Merković), „O glazbenoj baštini srijemskih Hrvata“ (Đuro Rajković), „Iz muzičkog života Hrvata u Subotici“ (Stipan Jaramazović), „Kazališni život“ (mr. Josip Buljovčić), „Povijest športa u Subotici“ (Ljudevit Vujković Lamić), „Likovna umjetnost u tehnici slame u Bačkoj“ (Andrija Kopilović), „Suвремена likovna umjetnost Hrvata u Vojvodini“ (Olga Šram), „Subotička književna glasila između dva svjetska rata“ (Milovan Miković), „Književnost Hrvata u Vojvodini poslije II. svjetskog rata“ (Lazar Merković), „Hrvati u Banatu danas“ (Aleksandar Skenderović), „Retrospektiva i aktualnosti političkog života Hrvata u Vojvodini“ (Naco Zelić), „Politički život Hrvata u Vojvodini“ (mr. Bela Tonković).

„Hrvatske ustanove i udruge u Vojvodini“

„Forum Hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini“ – Subotica (Andrija Kopilović), Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“ Subotica (Bela Ivković), „Hrvatski demokratski savez Hrvata u Vojvodini“, Katolički institut za kulturu, povijest i umjetnost „Ivan Antunović – Subotica“, Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Matija Gubec“, Tavankut, KUD „Vladimir Nazor“ – Sombor (Alojzije Firanj), „Otvorna zajednica „Amor Vincit“ – Subotica (Viktorija Grunčić), „Žig – subotički dvotjednik“, „Bunjevačka matica – Subotica“ (Viktorija Grunčić), „Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo, Matija Gubec – Ruma“ (Josip Matanović), „Hrvatski kulturni centar, Srijem – Srijemska Mitrovica“ (Josip Matanović).

„Iz monografiju je predložen i program „Tjedna“ kao i zemljovid naselja Hrvata u Vojvodini (Hrvoje Salopek).

Urednik monografije, Hrvoje Salopek.

„Povijest športa u Subotici“ Korist ili šteta?

O proteklom predstavljanju Hrvata iz Vojvodine na „Tjednu“ u Zagrebu u organizaciji Hrvatske matice iseljenika (HMI) ne mogu ništa više reći, premda nisam bio sudionik, doli da je dobra i potrebna manifestacija za vezu s domovinom, matičnom zemljom s kojom se počinju sve lakše i češće održavati veze. Publikacija koja je tim povodom tiskana u izdanju HMI bila je divna prilika da se predstavimo životom i djelom Matici, prijateljima, cijelom pučanstvu, strancima, pa da se i sami podsjetimo mnogih znanih i neznanih činjenica, tko smo i što smo.

Mislim da je neoprostiva greška urednika, suradnika, lektora i unosioca teksta u rečenoj publikaciji, da tekst „Povijest športa u Subotici“ na str. 46 vrvi od tiskarsko-lektorskih grešaka (ukupno 21!) od kojih se čak 15 odnosi na imena i nazive. Ovoliko „omaški“ je ipak previše.

Je li potpisnik teksta krivac zbog kašnjenja, ili je kriva organizacija kojoj su određena gospoda u komisiji odbila suradnju, nije moje da ocjenjujem, ali sam siguran da ovakav tekst kakav je objavljen ima više štete nego koristi, te je sraman jer nam se poznavaooci športa mogu samo smijati. Ne stidim se svog teksta, ali ako je tekst kasnio, na uredniku je da ga ne objavi... Ali nedopustivo je pustiti u tisak tekst bez korekture.

Ovo moje reagiranje nije puki znak uvrijeđenosti, već radi toga što je mnogo veća uvreda za lica koja su svojim djelima, rezultatima i uložnim trudom ipak dali veliki obol slave Subotici u domovini i inozemstvu. „Nepoznavanje“ toliko imena sportaša i organizacija je uvreda njih samih, tako da mi se čini da je potreban prevodilac ili rječnik na kraju teksta da bi se znalo njihovo pravilno ime i prezime.

Antun Copko nije Antun Cepke, Nesto Kopunović Netoj nije Nosto, Mirko Evetović Ibro nije Ibore, Stipan Kopilović Pipko nije Pipke, Antun Rudinski Piko nije Pike, Ljudevit Vujković Lamić Močo nije Mece, Lajčo Rajčić nije Lajče, Margita Čović Ica nije Čević, Josip Ivković Babo nije Babe!

Ljudevit Vujković Lamić

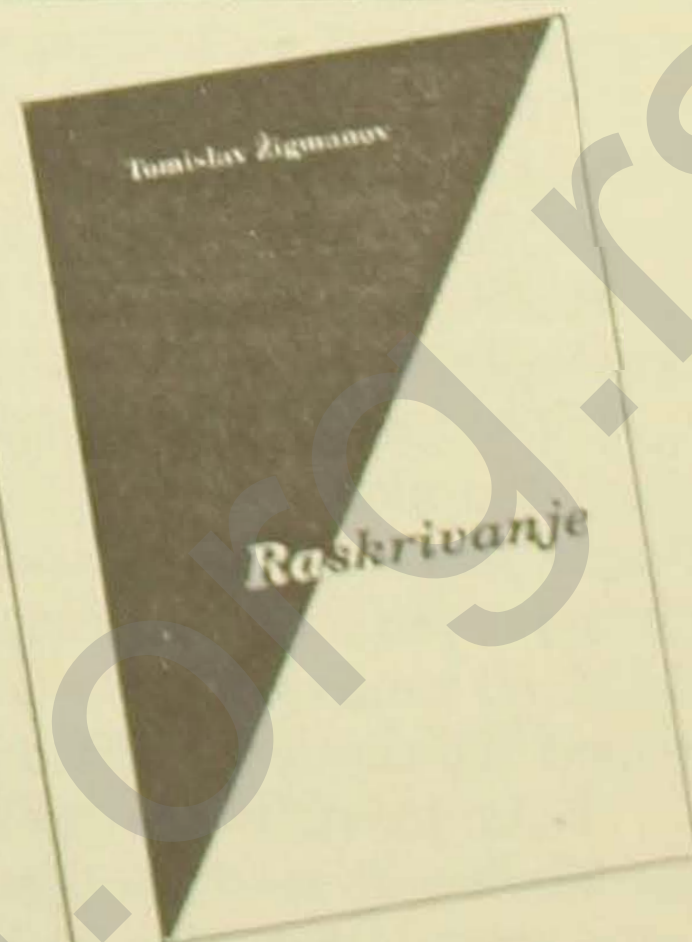
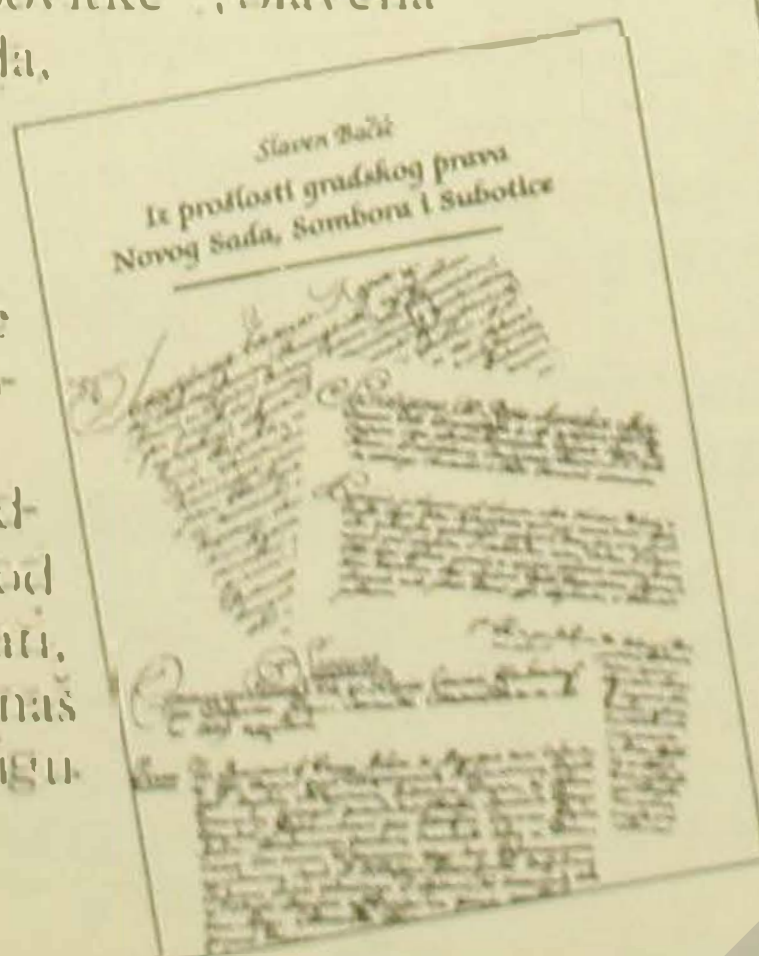

BIBLIOTEKA „ŽIGA“

U novopokrenutoj biblioteci „Žiga“ iz tiska su izašle knjige Balinta Vujkova „Pripovitke“, Slavena Bačića „Iz prošlosti gradskog prava Novog Sada, Sombora i Subotice“ i knjiga pjesama Tomislava Žigmanova „Raskrivanje“.

Ovo je mali korak za „Žiga“, može on i manji, ali velik za grad. Da nismo skromni, uvjerite se sami, nastojte doći do knjiga. Njima nećete obojiti samo svoju biblioteku već i sebe.

Do knjiga možete doći ako se obratite uredniku „Žiga“ ili preko telefona: 024 28 334, pod pretpostavkom da je netko u uredništvu. Vrijedi pokušati, jer znamo da ovo nije vrijeme knjiga. Ipak, naš grad je s knjigom u svijet, sa svijetom u knjigu. Ima malo, ali, mislite malo i na sutra.

LETNJI ALBUM

SLIKA JEDAN:

Kosovo - Na Kosovu bukti rat, samo što nam to još niko nije rekao. RTS, mora se priznati, redovno izveštava sa lica mesta, ali svima poznatim rečnikom i načinom koji me zlokobno podseća na ratne devedesete, na vreme laži. vreme zla. Zatim Ankete. Smrtno ozbiljne, ali su meni izuzetno smešne. Na pitanje „Da li ste za terorizam?“ - zamislite niko nije odgovorio potvrdno. Istog dana na obe strane zabeleženo je više od dvadeset žrtava. Režim nema rešenje za problem Kosova, ali vojnici VJ nemilosrdno ginu; narod je u izbegličkim kolonama i traktorima; OVK je definitivno paravojna formacija, a aktivisti Antiratne kampanje dele letke na kojima je zabeležen krik ove mladosti - NEĆU RAT! Neću ni ja. Samo što me niko ne pita.

SLIKA DVA:

Rane - Srđan Dragojević je opet napravio skandalozan film. Bezobrazan i nadmen, kakav jeste, zveknuo je ovaj režim pravo u nos, samo što to ovi nisu primetili. Čak su mu i sufinansirali film. A onda ga je Neko pogledao i shvatio o čemu se radi. Odmah je zabranjeno reklamiranje u svim državnim medijima... a ima ih dosta. Opet Crni Talas. Film je, inače, sjajan. Dragojević je svesno napravio gorak i mučan film, prepun užasa koji nas okružuje. Junaci njegovog filma su dva dečaka koji, odrastajući u kriminalnoj državi, i sami postaju takvi. Sve je tu, i Versaće i ratno okruženje, i kokain, i turbo-folk. Klinci žive brzo i ludo. Isto tako i umiru. Dragojević, inače prvi panker u Srbiji, klinački okrutno čeprka po svežim ranama, koje još uvek bole. Posle svega ostaje pitanje ko je kriv. Prošli put svima je bilo jasno da je to drekavac iz pećine. A sad?

SLIKA TRI:

Francuska 98 - Euforija, suze i smrt. Fudbal je, svakako, u drugom planu. Prelepe razglednice iz neprijateljske Francuske, rezultati koje nisam zapamtio, veseli pijani navijači, dražesne Japanke sa našom trobojkom na licu i natpisom Pixy preko nje... Sjajan provod.

A naši? Ispraćeni kao favoriti, obožavani i precenjeni u svim državnim medijima, ali i komšijskim ćaskanjima, na samom

početku takmičenja pokazali su nam da i protiv neprijateljskog Irana, totalnog autsajdera, ne mogu da izvuku trijumfalnu pobjedu, kakvu smo očekivali. Bili su sramno tromi, loši i nemoćni. U drugom susretu, sa vekovnim neprijateljima Nemačima, pokazali su nam da mogu kad hoće, a neće uvek. Posle sjajnih 2:0, meč je nesrećno završen rezultatom 2:2. I na kraju oličenje neprijateljstva - moćna Amerika. Opet troma utakmica i bleđa pobjeda. Jedva smo dočekali meč sa Holandijom (koliko samo naša zemlja ima neprijatelja?), ali su nam naše vedete i samozvani genijalci pokazali da pojma nemaju i da bi svaki igrač bačke lige bio bolji od njih. Promašen penal, promašene šanse, promašeni životi, zvezde koje nisu ni dodirnule loptu tokom 90 minuta, mladi lavovi koji su sedeli na klupi - ko zna zašto... I na kraju šlag. Odnosno Telegram. Predsednik SRJ čestitao je našim momcima uspeh koji su pokazali na SP 98, u ime svih stanovnika SRJ. Čekaj, malo, pa ko je mene pitao? Ja se ne pridružujem čestitkama.

SLIKA ČETIRI:

Talas - Uradiću nešto nezamislivo. U ovim novinama reklamiraću druge. O čemu se radi? Grupa mladih Subotičana je ovih sparnih dana pokrenula jedan omladinski časopis, ozbiljan, ali i zabavan. Teme o kojima ćemo pisati su bliske svakom mladom čoveku, makar on živeo i na Islandu. Film, muzika, kompjuteri, politika, strip, poezija, zabava, dešavanja... Ime mu je Talas. Za početak idemo na 32 strane, od čega su 4 u koloru. Na naslovnoj strani prvog broja je mlada i lepa Subotičanka Nataša. Imamo i veliki intervju sa Džukelama. Pisaćemo o najnovijim filmovima, neke ćemo Vam preporučiti, neke ocrniti. Pisaćemo i o Filmskom festivalu na Paliću, o novim muzičkim tokovima i jos mnogo toga. Oni koji ne znaju kako se koristi internet, mogu računati na malu školu koju vodi Silvester E. Talas je skup naših htenja, kako bi rekli dosadni pesnici. Talas je alternativa dosadnom životu, dodao bih ja. U prvom broju možete pročitati i radove naših saradnika. tako ćete saznati šta o avangardnoj književnosti u nas misli Zvonko S., šta je Vesna W. zabeležila na seminaru o ljudskim pravima, kako Josip S. doživljava rolere, a Tomislav Ž. primitivizam svakdašnji. Prvi broj Talasa rade (moram ih pomenuti): Saša, Silvester, Slobodanka, Branko, Anastazija, Atila, Robertino, Lavinika, Nebojša... Talas je u prodaji tokom ovog meseca, da ne kažem jula.

BORIS O.

Škola ljudskih prava

... za pačice male

Bački Petrovac, živopisno slovačko selo, od 22. do 26. lipnja bilo je domaćinom polaznicima Škole za ljudska prava. U organizaciji Humanitarnog centra za integraciju i toleranciju (HCIT), ova se prva škola takve vrste u Jugoslaviji održala u Internatu za učenike Gimnazije koja okuplja Slovačke iz cijele Vojvodine.

Predsjednica Programskog savjeta Škole prof. dr. Marijana Pajvančić te članovi doc. dr. Jovan Komšić, dr. Janko Kubinjec, Miroslav Samardžić i Ratko Bubalo, u okviru Komisije HCIT-a odlučivali su o prijemu kandidata Škole te su se u skupini od 30 ljudi našli aktivisti NVO (nevladinih organizacija), novinari, studenti, pripadnici nacionalnih manjina, izbjeglice, sindikalni aktivisti, aktivisti Crvenog krsta, prosvjetni radnici. Prema planu Komisije, Škola će se održavati u dva petodnevna ciklusa - proljetnom i jesenskom. HCIT planira obrazovati godišnje 60 kandidata u Školi ljudskih prava kako bi za pet godina tim od 300 aktivista-volontera pokrio cijelu Vojvodinu.

Kako se ističe u programu Škole, cilj ovog dugoročnog projekta bi bio da što više pojedinaca ostvari svoje pravo, da upozna svoja prava i dužnosti i da djeluje u skladu s njima. Ovaj projekt je u neposrednoj funkciji jačanja aktiviteta civilnog društva, tj. građanske akcije u vezi s ljudskim pravima. Budući tim bit će kompetentan, prema planu, da sustavno prati problematiku ostvarivanja ljudskih i manjinskih prava i sloboda, pripremat će izvještaje o tome i pokretati demokratske inicijative za poštovanje i unapređivanje istih.

Rad Škole organiziran je po principu klasičnih predavanja u okviru nekoliko tematskih grupa. To su: osobna, politička, socijalno-ekonomska, kulturno-obrazovno-prosvjetna, ekološka, kolektivna prava, te humanitarno pravo i zaštita sloboda i prava građana. Na mjestu predavača, osim navedenih iz Programskog savjeta Škole, našli su se istaknuti stručnjaci u svojim oblastima: dr. Vojin Dimitrijević, dr. Dejan Janča, dr. Radivoj Stepanov, dr. Momčilo Grubač, dr. Vladimir Goati, dr. Fuađa Stanković, dr. Konstantin Obradović, dr. Slobodanka Markov, dr. Miloš Marjanović, dr. Álpár Losonc, dr. Stanko Pihler, te drugi predavači.

Polaznici Škole iz različitih sredina, pa i područja bivše Jugoslavije, nadasve su bili zadovoljni uvjetima boravka u Petrovcu. Međutim, iz razgovora s predavačima koji je upriličen nakon svake tematske cjeline, moglo se zaključiti da su na vrlo konkretna pitanja predavači odgovarali „okruglo pa na čoš“ i da se rijetko tko na području konkretnosti snalazi u džungli nadređenih, podređenih, važećih, nevažećih, međunarodnih, domaćih, priznatih i nepriznatih, osnovnih i izvedenih prava.

Jeste čuli, deco...

Nela Skenderović

Gemini - commerce
SUBOTICA, LenjInov park 1/II, ☎ 551-093, 552-087
KANCELARIJSKI MATERIJAL I PRIBOR

Radionica kreativnog pisanja

Toplo je...

oditelj radionice, u napadu svoje duhovne emanacije dao nam je zadatak da napišemo nešto na nu vrućine.

Pukušaću na temu i sam biti inventivan, kako bi zadovoljio nečiju radoznalost. Prvo moram otkriti da ljeti obično toplo, i da ljeto traje, a da se u međuvremenu zima, ne kalendarska opasno približava, te da ta zima na valovima općeg našeg nezadovoljstva dolazi nam u susret, kao santa Titaniku, a na njemu valje svi plešu. Dolazi jesen, plodovi sazrevaju, a ja timo očekujem da to bude proljeće našeg budenonako kad pupoljci pršte, a to boli. Ali mislim i želim, da se ovdje boli više nitko ne plaši. Postali smo imuni, i stoga nam je ljeti toplo, a zimi hladno. U normalan svijet to je prirodno, kod nas i nije, jer nama kaže, isključi bojler, struja je skupa, benzin je skuplji, marka se stabilno drži na sedam sa nemirnom tendencijom pada na gore, o drugim luksuznim predmetima više i ne sanjam. Recimo, kako otići u Palić, a da to nije opterećenje za one što letuju na krilima, ili navijaju u Francuskoj, što svoja remek djela promoviraju u Kitajskoj, oni što... i da ih ugrožavam svojim malim potreptinama. I sam se što mi preostaje, sem da na temu, toplo je i toplo.

Nezadovoljan sam jer nisam više svjestan da sam nezadovoljan, dobro mi je, samo kog vruga kod voditelja radionice tolika doza pesimizma. Ko da su mi sve lađe potonule.

Treba podići glavu, i hrabro, urbi et orbi reći: Ljeti je toplo.

Goran M.

Reagiranje u povodu teksta „Njemačka misa i koncert – za Duhove“

„Nismo pozvani na vrijeme“

U članku „Njemačka misa i koncert – za Duhove“, objavljenom u „Žigu“ broj 92 od 6. lipnja 1998., koji je potpisala Vesna Weiss, iznijete su netočne činjenice koje se odnose na Kamerni zbor „Pro musica“. Iz članka proizilazi da se zbor svrstava među one koji su u Subotici nastojali da se planirana misa Njemačkog narodnog saveza ne održi. „Pro musicu“ čine članovi koji se pjevanjem bave amaterski i svatko pored toga ima i svoje redovite obveze. Stoga se nastupi planiraju i ugovaraju najmanje dva tjedna uoči nastupa, s tim da se zainteresirani obrate Predsjedništvu ili dirigentici Zbora. Nastupi se prihvaćaju ukoliko Zbor na traženom nastupu može nastupiti u dovoljnom sastavu koji može garantirati izvedbu programa na razini ugleda Zbora.

U konkretnom slučaju iznijete su netočne činjenice, jer je član Predsjedništva zbora g. Đuro Molnar, na probi Zbora održanoj 28. svibnja izvjestio Predsjedništvo i zbor da se traži nastup zbora na sv. misi na njemačkom jeziku, koja se trebala održati u subotu 30. svibnja. Više od polovice članova Zbora je za te dane imalo utvrđene i planirane obveze, te se ponudeni nastup i pored najbolje volje nije mogao prihvatiti. Netočna je činjenica iznijeta u napisu da je otkazan nastup koji je ugovoren, jer nitko nadležan u „Pro musici“ do 28. svibnja za nastup nije niti znao, pa ga nije mogao ni prihvatiti. Moramo istaknuti kako se u ozbiljnoj organizaciji ni gosti ne pozivaju dva dana uoči svečanosti, a kamoli netko tko treba sudjelovati u svečanosti, jer bi to bilo krajnje neposlovno i nekorektno.

Ne znamo na temelju čega je organizator sudjelovanje „Pro music“ unio u program, jer nastup pod iznijetim okolnostima nitko od nadležnih iz Zbora nije ni mogao prihvatiti. Prema tome, ne stoje te vrlo teške insinuacije kako se radi o nekorektnom i neprofesionalnom postupku Kamernog zbora „Pro musica“.

Uz gred napominjemo, da smo u primjerenom roku bili obaviješteni; bila bi nam čast nastupiti na takvoj prigodnoj svečanosti koja se inače održavala u crkvi Marije Majke Crkve u Aleksandrovu, koja, koliko nam je poznato, važi za najkustičniju crkvu u gradu, ali i zbog toga što bi nam na samoj ovakvoj manifestaciji u svako doba bila čast nastupiti. No, pod uvjetom da je to na korektan način organizirano.

Predsjednik Predsjedništva Kamernog zbora „Pro musica“, Franjo Vujkov

Kulturna razglednica Subotice

KULturna ZAJEDNICA SO SUBOTICA

Natalija Dudaš, zamenica Ministra kulture R. Srbije koja je ovih dana boravila u kulturnoj zajednici SO Subotica, izjavila je da osnovna smernica Ministarstva kulture treba biti operativniji rad na građenju kulture u svim krajevima Republike.

KRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA KULTURU, NAUKU I SPORT

Sekretarijat je započeo akciju „10.000 knjiga vojvodanskim bibliotekama“. U ime sekretarijata, g. Selimir Radulović predao je 50 knjiga subotičkoj Gradskoj biblioteci među kojima se nalaze i najnoviji naslovi poznatih izdavača.

VELIKA GALERIJA GRADSKJE BIBLIOTEKE

Jedanaestog juna otvorena je izložba „Sto vekova manastira Hilandara“. Izložba obuhvaća knjige iz fonda Biblioteka, a uz knjige su izložene i fotografije iz ciklusa „Tihovanje u Hilandaru“ i „Hilandara Vitasa iz Beograda“.

VI MEĐUNARODNI FILMSKI FESTIVAL U PALIĆU

Ovogodišnji MFF biće održan od 24. do 31. jula a predfestivalna revija filmova od 16. do 24. Predsednica Saveta festivala je Milena Dravić. Pored dosadašnje glumice „Aleksandar Lifka“, ove se godine gostuju i domaći najbolji film uvodi i nova

nagrada „Grand prix“.

RADIO SUBOTICA

Za 30-godišnjicu svoga postojanja, Radio Subotica ove godine, pored redovnih emisija, priprema i večeri posvećene kulturi i pozorištu. Na prvoj ovakvoj večeri 17. juna u Gradskoj kući gostovala je glumica iz Beograda Radmila Đuričin. Jedna od planiranih novina je i uvođenje programa na hrvatskom jeziku.

PALIĆKE LETNJE POZORIŠNE VEČERI

Četvrte letnje pozorišne večeri na Paliću otvorene su 20. juna predstavom Ferenc Molnara i Bele Zerkovića „Doktor Ur“. Programom koji će trajati do 22. avgusta biće obuhvaćeno sedam predstava iz četiri države.

VELIKA VEČERICA GRADSKJE KUĆE

Dvadesettrećeg juna solistički koncert priredio je poznati violinista Jovan Kolundžija. Na programu su bile kompozicije Kreislera, Sarasate i Saint Sainsa.

OKUD „MLADOST“

Povodom 50. godina rada OKUD-a „Mladost“ 24. juna u Hali sportova priređen je svečani koncert. Učestvovali su folklorni ansambli (dečji, omladinski i ansambl veterana), sekcije modernog plesa i baleta, orkestri kao i pevači OKUD-a.

Adrijana Marijanušić

In memoriam

Marko Skenderović

(1923 – 1998)

Umro je Marko Skenderović. Navršio je 75 godina života. Umro je primjeren suprug, brižan otac, dobar prijatelj, vjerman drug. Umro je Marko – poznati odvjetnik (u mirovini), vrstan pravnik, čiji su se savjeti i sugestije s pažnjom slušali. Nesebično je upućivao i pomagao mlade kolege. Nije očekivao nikakve nagrade. Znao je da nagrada dolazi iz vječnosti po Božjoj milosti. Umro je Marko, ali se još u „ovoj suznoj dolini“ preporodio i tako stupio pred Vječnog Suca.

Pet godina je ležao bolestan, nepokretan. Svoju bolest je jobovskom strpljivošću nosio nikada se ne tužeći na zlu kob. Svakako, veliku zaslugu nosi njegova supruga, gospođa Klara.

Marko je bio djelatni vjernik katolik. Mnogo je pomagao Crkvi, Biskupiji u pravnim pitanjima i problemima. Radio je u mnogim našim organizacijama, udruženjima. Posebno spominjenim Institut „Ivan Antunović“. Dao je svoj vidan doprinos uobličavanju pravnih dokumenata Instituta. Posljednjih godina prije svoje bolesti javio se u „Subotičkoj danici“ s dva vrijedna članka:

- „Šta je neophodno znati o nasljeđivanju“ (1991.) i
- „Zakon o vraćanju zemljišta“ (1992.)

Znam da bi nastavio suradnju da nije došlo do nemile bolesti.

Sahranjen je na blagdan sv. Antuna Padovanskog (13. lipnja). Simbolika? Bjelina krina, predanost ljudima, bližnjima, opće djelo ljubavi, mali Isus na rukama Sveca! Vjerujem da nas iz rajskih visina promatra i moli.

Drugo i ne treba zaželjeti!

Internet je preko nas došao u Suboticu – budite sa nama!

Postanite prijatelj Interneta!

Predstavite svoju firmu svetu!

Izradujemo www prezentacije i držimo ih na Svetskoj mreži

Kompletna ponuda internet servisa

Subotičko čvorište je kod nas

Naučite koristiti Internet i Vi

Kurs traje 16 časova

Sve **INFORMACIJE** možete dobiti u našem Informativno-prodajnom centru

BRAĆE JUGOVIĆA 5

Radno vreme: **9 – 19 sati**

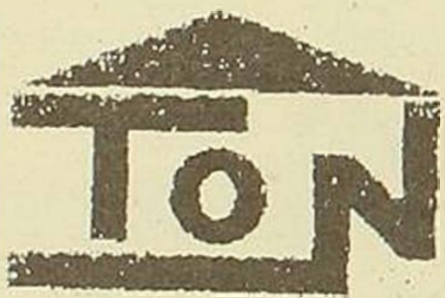

555-765

E-mail: **admin@tippnet.co.yu**

Home Page: **www.tippnet.co.yu**

PRIVATNO PREDUZEĆE – MOLOVANJE I FARBANJE

Bulović

TRG CARA JOVANA NENADA 15. Tel./Faks: 024/23-467

Toth-optika

Maksima
Gorkog 26

SUBOTICA

Telefon: 551-045

RADNO VREME:

Radnim danom 9.30-12.00

16.30-19.00

Subotom 9.00-12.00

Prepisivanje očnih pomagala i davanje saveta za korišćenje istih, svakim radnim danom od 17.00-19.00

POSEBNE POGODNOSTI:

- 10% popusta kod gotovinskog plaćanja
- plaćanje u više rata
- mogućnost žirnog plaćanja

U pohodu Bajmoku

Svečanost KUD „Jedinstvo-Egység“

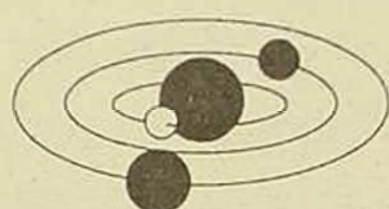
Kulturno-umjetničko društvo „Jedinstvo-Egység“ iz Bajmoka upričilo je svoje ovogodišnje svečanosti od 16. do 28. lipnja. Ova kulturna institucija, koja je osnovana 1957. spajanjem KUD-ova „Dózsa György“ i „Zarko Zrenjanin“, djeluje kao društvo svih nacija koje žive u Bajmoku i ima 300 redovnih članova, koji rade u osam sekcija. Najveću uspjeh ove godine postigla je sekcija modernog plesa, koja je u Beogradu zauzela prvo mjesto na saveznom natjecanju, zatim osmo na evropskom prvenstvu u Bernu, a ovih dana sudjeluje na svjetskom prvenstvu u Portorožu.

Ove godine Društvo je organiziralo 36. međunarodnu smotru folklor. Svečanosti su počele s večeri zabavne glazbe, da bi se nastavile izložbom slikara amatera, pjesničkom večeri bajmočkih pjesnika, revijom modernih plesova, paradom fijakera ulicama Bajmoka. Cijela manifestacija se završila 27. i 28. lipnja nastupom 36 KUD-ova iz Vojvodine, Jugoslavije i inozemstva. Najbolji uspjeh ove godine, nagradu publike, postigli su članovi KUD „Novak“ iz Mola.

Najbolji plesачki tim:
Vakula Ivana i Rade Maravić

Ramiz Rashiti

Svemir 18

Udaljenost u Svemiru

Astronom s Mt. Wilson opservatorije Edvin Hابل je ustanovio spektralne linije galaksije, izuzev onih blizu nas, da su sve jednake valne duljine i imaju veći ili manji pomak ka crvenom djelu spektra. Doplerov efekt! Što je njena veća udaljenost veći je i njen crveni pomak ili bliža, plavi pomak. I što je sjaj galaksije manji i njen pomak ka crvenom spektru linija veći, i ona udaljenija. Pojam stvaranja kvanta ili fotona koji, krećući se kroz prostor, gubi dio energije ne stojeći zbog toga što se energija ne gubi nego održava. Hابلonova konstanta iznosi 75 km/s i s njome možemo izmjeriti udaljenost nama dalekih objekata i galaksija u Svemiru, ako s njih do nas dopire njihova svjetlost. Trenutak kada je njeno širenje počelo ka nama. Starost toga djela Svemira. Srednju gustinu materije u vidljivom Svemiru: 3×10^{-31} g/cm³. Najveća brzina udaljavanja objekta do sada u Svemiru je 1000.000 km/s.

Istraživanje Svemira čovjeka stavlja između beskonačno malog i beskonačno velikog svijeta njegovog

postojanja. Prividno na postupa Euklidove geometrije, nikakva kretnja većih razmjera, homogenost. Ako je gustina materije u Svemiru veća od kritičke gustine, tada po Fridmanu imamo slučaj neeuklidovskog i sfernog svijeta promjenljivog radiusa, a ne u početku Ainsteinovog sfernog, stacionarnog konačnog, možda vremenski beskonačno dugog ali po volumenu konačnog, jer putujući po njemu moramo se vratiti na točku našeg po

Patuljasta galaksija u Fornax-u

laska. Van njega, ako nešto i postoji mi neznamo što je to. Sovjetski fizičar A. A. Fridmannije potpuno odbacio Ainsteinov svijet relativiteta od tri prostorne i jedne vremenske koordinate, kao i ostali znanstvenici, već ga je samo dobio unio, na sebi svojstven način. I srpski fizičar Ruder Bošković je vjerovao u beskonačno mnogo svijetova koje su nezavisno jedni od drugih prožinjane i egzistiraju.

Lazar Francišković

Komšija Dida Đuro i Sepika (III.)

komšijanje i na usamljenim salašima se održavalo čestim posjetama, odlaskom na divan, ali i vrlo čestim ispomaganjima u kući. Kad je dida Đuro i Sepika bio u kakvoj nevolji, jel u čemu mu je najbliži - prvom komšiji. I to je jedna razlika od komšijanja u zgusnutim salašima.

Dida Đuro i Sepika su se redovno ispomagali u ratarskim poslovima, kad je za posao tribalo više ljudi, jel kad su mogli s konjima raditi na sprezanje: tako su vozili žito, da što prija sadiju krmu, strepili su da ne zakisne od iznenadne litnje kiše. Prolično je izvlačenje dubreta iz korlata zadaje brigu, moraju ga izvući što kraće vrijeme, da ga oma zaoru. U tom zdravom teškom poslu, podjednako izmori ljude i konje, tako se radilo da niko nije bio zabadav; jedino se kočijaš odmaro dok je deko.

Dobro su se slagali i u ispomaganju u odranjivanju josaga. Jel je koji imo bika, boljeg (lipčeg) i od poželjne krave, pod njegovim nadzorom vodila (1.) Kad se kojem odjedared cvililo više krmača ispomogo se sa komšijskim neristom. Više puta su u čardaku (3) koja se tirala (4) sparili u čardaku - tako su dobili dobru štence (5). Nikoliko pulina su na salašu, posebno na usamljenim od neprocinjive vridnosti. Dida Đuro je imo dobre puline, jednu ledina nije bila ograđena, pa su oni pomogli ditetu čuvati da ostane u ledini.

Dida Đuro je bio priznat strojač veliki neristova, kod tušta je imao krmiluku i po šoru strojio (6) neristove koje ti ljudi nisu smili (7) sami uštrojiti. Kad se kojem od nji dvojce telila krava, išli su jedan drugom pomagat. Čim se za tim ukazala potreba, dotični je na prikinio poso, jel je najvažnije bilo otići u pomoć komšiji - okraviti.

Žene su se med sobom ispomagale u odranjivanju pileža. Kad je trebalo uzajmit kvočku, a taka je potreba bila česta da se na veći odranjivo pilež komšinica je tu da pomogne (7). Kad su se nađivali (8) gusku, jel pučku, pa njim je usfalilo koje jaje, to su se pomagale uzajmljivanjem. Majka je znala kopunit (9), pa je liti Leni (10) mila po nekoliko kopunova (10). Jedan od veliki ženski poslovi koji se moro obaviti za jedan, najviše dva dana, je čupanje gusaka. To su radili godišnje triput (11), a za čopore gusaka, koliko su

odranjivali onda na salašima, tribalo je dosta ženski rukivi. Bilo je veće dice koja su vačala, donosila i odnosila očupane guske, ali je za čupanje perja tribalo znanje i iskustvo. Još dok je bila divojka, moja je mama naučila šit na mašini, pa je jednostavnije stvari (dunje, uzgljance (12), kojekaka porubljanja i sl.) radila ne samo za sve već i šta je tribalo komšinci. Med sobom su razminjivale minte (13) za ručni rad...

Jedna od vrlo lipi odlika kadgodašnji žena je bila ljubav u odranjivanju cviča. Iako su bile prizauzete kućevnim poslovima, nije bilo salaša a da nije bilo makar male bašče s cvičom. Kad su došle jedna drugoj u goste usput su obavezno pogledale čije je kako cviče. Kad joj se dopalo koje, onda je tražila da joj komšinca uvati sime, tako je i ona zapatila cviče koje joj se dopalo.

Kad je koji od nji dvojce pravio velik disnotor tribalo je uzajmit sudi (14), jel su bili opremljeni za disnotor od jednog - dva svinčeta. Zato je po ondašnjem adetu, a kod tušta nji i danas, kad se na podne skuva disnotorski paprikaš prvo se navadi u zdilu užna komšiji, za svu njegovu čeljad, a uveče su bili zvani na večeru. U disnotoru triba dosta ženski rukivi, za pranje criva, pravljenje obare (15), pranje sveg šta se umasti... pa je i tu dobro došla komšinicina pomoć. Lena je znala kuvat sapun, pa kad je tribalo ni joj bilo teško doći to uraditi.

Ovo su samo neki primeri najčešćeg međusobnog ispomaganja kad je komšinska pomoć bila dragocina i s njom riješena poteškoća, nevolja...

Komšijanje izmed dida Đure i Sepike mi je jedna od lipi uspomena iz ditinjstva. Istina, ovako komšijanje u Bačkoj, pa i drugim krajevima je bilo dobro poznato; onda su se ljudi jedni prema drugima odnosili, na prvom mistu, kako da budu jedni drugima od pomoći... Za razliku od oni koji o tom pripričaju druge, ja sam ovako komšijanje doživio i kroz život ga nosim kao jednu nestalu lipotu. Postoje i danas ovom nalik komšijanja, istina na našem prostoru su sve rida, ali zato triba nigovat, na nji pokazivat prstom, jel makar pripovidanjem da potaknemo ljude da se probaju privatit čega što je kadgod bilo sasvim uobičajeno. Ovako je komšijanje trajalo dok u ovom viku nije zaratilo, a onda su počele nastajati velike društvene promene. Posli madžarske okupacije ondašnji mirnodopski život je polagano nestajao, zaminio ga je ratni život kad su se na glave ljudi sručile razne nevolje.

Alojzije Stantić

MANJE POZNATE RIČI:

- (1.) vodi se (krava) - spariva se (krava)
- (2.) cvili se (krmača) - spariva se (krmača)
- (3.) pulin - madžarska rasa pastirski kerova, vrlo su pametni i poslušni
- (4.) tira se (kera) - spariva se (kera)
- (5.) pulinku koja se tirala na nekoliko dana su zatvorili u čardak da se ne spari drugim kerom
- (6.) strojiti - kastrirati
- (7.) kad je više kvočaka desi se da odjedared jedna ostavi jaja, a da ne zaladit u ledinu novu kvočku
- (8.) nasaditi (jaja) - oblikovati gnjizdo (jaja) da na nji legne kvočka (kokoš,

guska...)

- (9.) kopunit - uštrojiti piveca
- (10.) kopun - uštrojen pivac koji odmini kvočku u vođenju pilića
- (11.) ima način da se perje s gusaka čupa četiri puta godišnje (o tom drugom zgodom)
- (12.) uzgljanca - jastuk
- (13.) minte (u ručnom radu) - uzorak za obradu (u ručnom radu)
- (14.) sudi - posude, uglavnom u kujni
- (15.) obara - skuvana iznutrica i sve drugo što od svinčeta ide u nadiv: krvavice, švarglin (švarkla, čvarklin)

Slijedeće subote u Starom Žedniku

Natjecanje risara

U subotu, 11. srpnja, na parceli pokraj međunarodnog puta E-75, ratarskim zborom započet će najatraktivnija manifestacija svake godine "Takmičenje risara".

Ove godine, pored natjecanja u ručnom košenju žita, bit će i prikazivanje strojeva iz daleke i bliže prošlosti, a koji se tiču rada i poslova glade prošlosti. Tako će posjetitelji imati priliku vidjeti košenje žita s konjskom pomoćju i to s dvije mašine različitog načina rada, koje datiraju iz perioda početka ovoga stoljeća. Stara vršalica također će biti u pogonu.

U pauzi je, pak, predviđeno izvođenje dječje igre na strnjici „kasalica“. Pored natjecatelja iz Subotice i njezine okolice, u radnju risa natjecatelji će se i sudionici iz drugih krajeva Vojvodine, te Mađarske, a ris će raditi mladi natjecatelji ispod 18 godina.

Preostaje nam, dakle, samo pojaviti se u subotu u Starom Žedniku, i gledati kako se nekad u znoju lica radilo kako bi se dobila korica kruha. Na Vas organizatori očekuju u velikom broju.

(U. k.)

DUKAT-I
KAFANA
KAFANA KAVENJAZI

NAVRATITEI
Čekamo Vas svakl dan od 12 do 22
(osim ponedjeljka).
MENI od 12 do 16 sati
PO POPULARNOJ CENI.

☎ 30-136

Pripremamo i druge kulinarske dukate (specijalitete).
ORGANIZIRAMO svadbe, prigodne svečanosti, poslovne
ručkove, večere, razne godišnjice, godišnjica prvog poljupca,
godišnjica... izmislite sami, nije teško, lapa je i lakša.

DODIJE
Izvođite obitelj na nedeljni ručak bar jednom nedeljno.
SVAKE NEDELJE BUNJEVAČKA UŽNA.
PRIJATNOI
Prodajate do PRERADUČIČEVE 4.

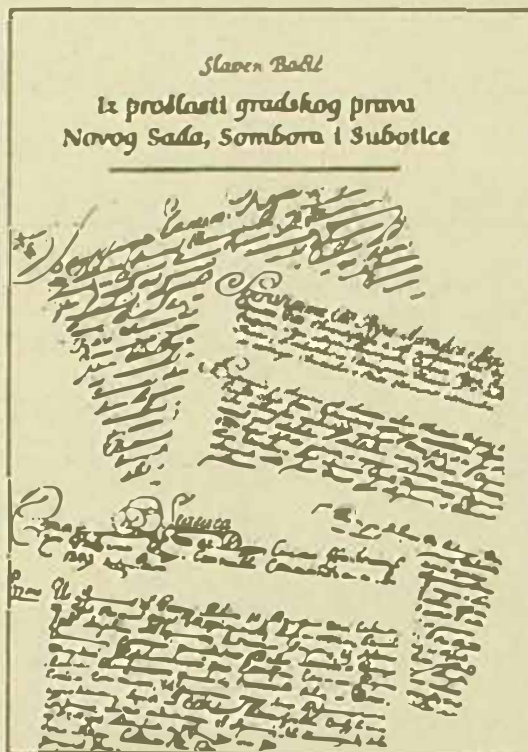
PRIJEDNOST

Nismo u finalu svjetskog nogometnog prvenstva. Mnogi su to, oslanjajući se na vlastitu prošlost, zasluženo očekivali. Ali bit će toga još. Za

sada imamo sankcije, i tu nam nitko ništa ne može. Jači smo i izdržljiviji od svijeta. Kada to ostatak svijeta skonta, bit će kasno. Tako im i treba. Nas neće biti. I čime će se onda oni zabavljati!? Čime?

PROMOCIJA KNJIGE

Nova knjiga Slavena Bačića „Iz prošlosti gradskog prava Novog Sada, Sombora i Subotice“, koja je izašla u okviru novopokrenute Biblioteke Žiga, bit će predstavljena subotičkom čitateljstvu u utorak 14. srpnja 1998. u maloj sali (I kat, 213) Otvorenog sveučilišta u Subotici. Početak promocije je u 19 sati, a o knjizi će, pored autora, govoriti i Mirko Grlica, subotički povjesničar. Tribinu „Otvorena knjiga“, u okviru koje će ova studija biti predstavljena, vodit će Tomislav Žigmanov.

GLOBUS

ŠTAMPARIJA BRZE USLUGE
Centar za umnožavanje i prepisivanje
Otmara Majera 10, 24000 Subotica
Tel./fax: (024) 551-202, 553-142

NUDIMO VAM:

Vizit karte	Obrasce
Pozivnice	Knjige
Plakate	Novine
Prospekte	Kartonsku ambalažu
Kataloge	Papirnu ambalažu
Nalepnice	Ostalu robu po nanarudžbi

Nogomet - uzor za politiku

Drugi se već vrući tjedan u mrskoj nam Francuskoj (ono pridjevno tako „mrsko“ nerado ovdje pridjevo mo iz razloga što ovaj bivši Veliki prijatelj Nas u posljednje vrijeme nije Našoj stvari naklonjen, već upravo nije izazvan suprotno je nenaklonjen) održava svjetsko nogometno prvenstvo. Opijen, zaveden & napose olakomamljen crno-bijelom bubamarom divlja puk i plut magli neistinktnog zova nogometa po cijeloj Zemlji...

Premda, no & posebice ipak s onim unatoč skudu dugo smo svikali na političkom terenu samo na neprijatelje svih boja i neprijateljsko razumijevanje Drugi tako da smo na to i na njih svikli, a sada imamo pridu da sluđeni zatičemo & nalazimo da se razina sustanja među ljudima u sportu, gle čuda, odvija na jed civilizacijski višoj razini. Tako se, ne recimo zabrin čuveni Veliki Neprijatelj Naših stvari - Nijemci, sila ka je razbila Bivšu Jugoslaviju (što se doskora govorilo sav glas) - na travnatom terenu mora poštivati bez ba I ne samo ona, njemačka momčad, nego i pravila ve posve, uz ispriku ženama, muške igre.

I dok ovu lijepu lekciju iz sporta ne primijenimo na našu diluvijalnu političku ravan, dotle ćemo biti u potoci ono što je recimo Swaziland u nogometu. Nitko i nia Crna rupa Zemlje. Što je mnogo pogubnije. Jer, nogomet nije, premda jeste najvažnija sporedna, vrlo bitna stvar bez obzira što mi o tomu mislili i na planu toga čiti. Naime, ne živi se od toga, već i od korice kruha, koju on je gospodar nam dijeli škrto.

„Dužijanca“ u Bajmoku

Sutra, u nedjelju, 5. srpnja, u Bajmoku će bit održana misa na „Dužijanca“. Svečanu svetu misu u bajmočkoj crkvi, ka počinje u 10 sati, predvodit će vlč. Andrija Kopilov. Navečer će bandaški par, Miroslav Rudinski i Ivana Petković, u župnom uredu prirediti „Bandašicino kolo“, u kojem će svirati orkestar „Bačka“.

Mudrost

Nije pametno, ali je mudro, biti glup, u društvu nadobudno glupi.

Bunjevačka narodna pripovitka
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

Zna se kako je dida završio

Baba imala kuću u sokaku kojim se išlo na kalvariju. Dice nije imala, čovik je ostavio, pa je živila sama.

Bio pijanac i kartač, a so tim ide i sve drugo što nije dobro. Livčom je istuko da je ostala bogalj, pa nesto ko u viter; nikad posli nije čula za njeg.

Što starija sve manje je izlazila iz kuće. Manila se već i crkve.

Jedared pridveče izašla u avliju. Učini joj se da sokakom ide karvanj svita.

Odškrine kapiju, a ono baš tako: svit se vraća od kalvarije u varoš. Misli se ona: doleko je još Velika ne-dilja i Uskrs, šta bi svit tražio na kalvariji?

A ni u kraj pameti joj da su na šancu iza kalvarije višali kad bi kakog haramiju el ubitelja osudili na smrt.

Naide jedna poznata mlada, pa je zaustavi:

– Ráno moja, otkaleg ide ovaj silan svit?

A mlada se zagledala u nju, pa će:

– Majko, koliko godina je kako niste vidili Vašeg didu?

– Baš danas je deset. Bar da je samo i jedan dan ranije očo, ja danas ne bi bila šantava.

Pamti baba i dan i šta je onda od livče zaradila, a mlada vidi da se ne dosića šta je bilo danas, pa će opet pitat:

– A je l bi posli toliko godina poznali Vašeg didu?

– I na višalama.

– E, onda idite pod višala. Kažu da i do mraka neće skidat, a vise trojca.

Kazivao: Luka (Lujo) Kujundžić, Tavankut

VELIK STRA
Kaže snaš Manda

zetu:

– Joj rano moja, tako se boć oćul ostat živa posli ove operacije.

– Al baš borame i ja – odvri zetu.

BAĆIN KOŽUV

Ispovida se Kalo pa pita:

– Gospodine, el velik grij ka lupiš Baćin kožuv o zemlju.

– Ta nije to grij, al nije lipo.

Malo posli Kalo opet:

– Jeste l Vi gospodine baš cigurni da nije grij kad kogo pukne baćin kožuv o zemlju.

– Ta nije već šta si zapo za baćin kožuv.

– Ta nevolja je što je i

baćo bio u kožuvu!